ЯХШИЛИКНИНГ БАҲОСИ

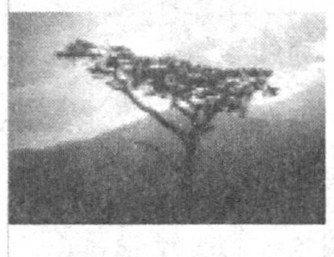

Муаллим ҳар кунги қилиғини такрорлаб, газчиларнинг ишига аралашиб, аниғи, “бурнини суқиб” юрганда, юқори босим остида ишлаётган компрессорнинг қувури ёрилиб кетибди. Бир парча темир (зўлдирми, қисқичми) қисилган ҳаво таъсирида милтиқнинг ўқидек учиб, Абдуқаҳҳорни шикастлабди. Пешонасини ёриб, кўзига ҳам жиддий жароҳат етказибди.

2-бет

ШАВҚ ШАРОРАТИДА

Аллани, одатда бувилар айтади, алла айтишни шуларга чиқарган. Миллийликка қайтар бўлсак, асл миллийлика — намоён бўладиган, аммо намойиш бўлмайдиган миллийликка қайтишимиз даркор.

3-бет

Бир умрнинг заволи

Қария, худди чақмоқ ургандай, гандираклаб кетди. Ё парвардигор! Ахир, йўлак охиридаги ҳозиргина тутқичи маккорона овоз чиқарган ўша эшикдан... ахир, ўша эшикдан ўзи оиласи билан ижарага олган учта хонага кирилади-ку! Хотини ухлаб ётибди...

4-бет

Mustaqil gazeta

HURRIYAT

1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan

№6 (312) 2003-yil 12-fevral

«Ҳуррият» сизники,
Сиз ҲУРРИЯТники бўлинг!

Газетамизга обуна давом этмоқда.

Нашр кўрсаткичимиз: Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233.

✓ Парламент

МУҲОКАМАДА – ҚОНУНЛАР ИЖРОСИ

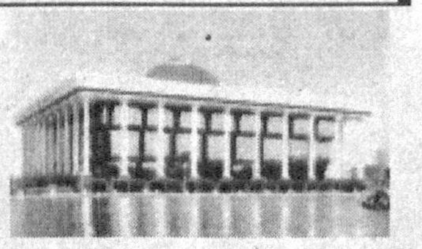

Олий Мажлиснинг Матбуот ва ахборот қўмитасида Ўзбекистон Республикасининг “Реклама тўғрисида”ги ҳамда “Ноширлик фаолияти тўғрисида”ги Қонунларининг Андижон вилоятидаги ижроси муҳокама қилинди. Маълум бўлишича, мазкур қонунлар ижросини таъминлашда вилоятда муайян ишлар амалга оширилган.

2003 йилнинг 1 январ ҳолатига кўра, вилоят ҳудудида 60 та ташқи реклама ўрнатилган. Бу рекламалар “Тасвирий ойина” уюшмаси томонидан йўлга қўйилган бўлиб, улар умумий ташқи ижтимоий рекламаларнинг қарийб 100 фоизини ташкил этади. Шунингдек, реклама тарқатиш ҳуқуқига эга бўлган ОАВ — телевидение, радио ҳамда маҳаллий нашрларда қонун талаблари асосида иш олиб борилмоқда.

Вилоят ҳокимлигининг ташқи рекламаларни жойлаштириш бўлими билан ҳамкорликда ўтказилган мониторингларда айрим жисмоний ва ҳуқуқий шахслар томонидан “Реклама тўғрисида”ги Қонуннинг баъзи моддаларига зид равишда, яъни қонуний рухсат олмаган ва тегишли солиқларни тўламаган тарзда ташқи реклама воситаларидан фойдаланганлик ҳоллари аниқланган бўлса-да, вилоят, шаҳар, туманларда реклама-ни йўл белгилари, светофор тиргакларига илиб қўйиш, уларни маданий мерос ҳисобланган биноларга, йўл ҳаракати қоидаларининг бузилишига олиб келадиган вазиятларни юзага келтириш эвазига жойлаштириш ҳоллари учрамайди.

Бугунги кунда Андижон вилоят ҳудудида 4 та давлат тасарруфидаги, 1 та ҳиссадорлик жамияти туридаги нашриёт ва 25 та хусусий кичик босмахоналар фаолият олиб бормоқда.

Нашр маҳсулотларининг сифати ва мазмуни бугунги кун талабларига қай даражада мос келиши вилоят матбуот ва ахборот бошқармаси томонидан мунтазам назорат остига олинган ҳамда улар ноширлик ва мавзулар йўналишини, китоблар нусхасини белгилашда мустақил равишда иш юритмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, вилоятда реклама берувчи, реклама олувчи ва уларни тарқатиш ҳуқуқига эга бўлган мутасадди ташкилотлар ўз ишига бўлган ёндашувларини тегишли қонунлар асосида олиб бораётганлари эътирофга лойиқ.

Ўз мухбиримиз

АЗИЗ ВАТАНДОШЛАР! ҚУРБОН ҲАЙИТИ БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

(Мақолаларимизни 3-саҳифада ўқинг)

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Қурбонлик ва оила қадриятлари тўғрисида ўй-фикр юритиладиган ушбу муборак онда мен Америка халқи номидан Ийд ал-Адҳо — Қурбон ҳайити муносабати билан энг эзгу тилакларни изҳор этаман. Америка халқи бу қадриятларни Ўзбекистон халқи билан бирга баҳам кўради ва унга ўтган йилги мадади учун миннатдорлик билдиради. Умид қиламизки, мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик келгусида ҳам ўсишда давом этади.

Самимият ила,

Жорж БУШ,
Америка Қўшма Штатлари Президенти

* * *

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Ассалому алайкум ва раҳматуллоҳи ва баракотуҳу.

Муқаддас Ийд ал-Адҳонинг кириб келиши муносабати билан Сиз, Жаноб Олийлари ва дўст Ўзбекистон халқига шахсан ўзим ва Сурия халқи номидан самимий табрик ва эзгу тилаклар йўллаш менга мамнуният бахш этади.

Фурсатдан фойдаланиб, Сизга мустаҳкам соғлик ва бахт-саодат, халқингизга эса давомий тараққиёт ва фаровонлик тилайман.

Қодир Аллоҳдан барча эзгу амалларимизни ислом уммати равнақига йўллашини сўрайман.

Эҳтиром ила,

Башар ал-АСАД,
Сурия Араб Республикаси Президенти

* * *

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Жаноби Олийларига

Муҳтарам Президент,

Қурбон байрами муносабати билан Сиз, Жаноб Олийларини чин юракдан қутлайман.

Ушбу фурсатдан фойдаланиб, Туркия халқи ва ўз номимдан Сиз, Жаноб Олийларига соғлик ва бахт-саодат ҳамда Ўзбекистон халқига омонлик ва фаровонлик истаб, энг яхши тилакларимни йўллайман.

Аҳмет Нежде СЕЗЕР,
Туркия Республикаси Президенти

✓ Танлов

ЖУРНАЛИСТ СУДЬЯ БИЛАН КЕЛИША ОЛСА...

«Коррупция бўлади-ку», дейишди айрим маърузачилар

7 феврал куни ажойиб йиғилиш бўлди. Лекин ажойиблиги анъанавийлигида эмас. Дарвоқе, анъанавийлик ҳақида. Учинчи ҳокимият идоралари ичида матбуот, айниқса ҳуқуқий мавзуда қалам тебратадиган журналистлар билан Олий хўжалик судичалик яқин ҳамкорлик ўрнатган тармоқ йўқ ҳисоби. Буни ботбот бўладиган учрашувлар, семинарлар ёки Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси билан биргаликда мунтазам ўтказиб келинаётган “Ҳуқуқ ва бурч” республика танлови, қолаверса шу куни бўлган “Суд-ҳуқуқ ислоҳотларининг оммавий-ахборот воситаларида ёритилиши муаммолари” мавзусидаги илмий-амалий семинар ҳамда 2002 йилги танлов якунлари ҳам тасдиқлаб турибди.

Йиғилишда Олий хўжалик суди раиси Мирзоулуғбек Абдусаломов эътиборли бир рақамни тилга олди: Олий хўжалик судининг вакиллари 2002 йилда оммавий-ахборот воситаларида 1200 га яқин чиқиш қилишган. Бу таҳсинга лойиқ иш. Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси ҳамраиси Хуршид Дўстмуҳаммад ўз сўзида матбуотда эълон қилинган ва кўпчиликнинг эътиборини қозонган чиқишлар, кўрсатув ва эшиттиришлар борлигини аниқ мисоллар воситасида гапириш билан биргаликда тилга тушган, шу соҳага ихтисослашган журналистлар ҳали бармоқ билан санарли эканини ҳам таъкидлади. Юрист табиатан масъулиятга, журналист эса эҳтиросга яқин туради. Шундай экан, журналист эҳтирос билан масъулият ўртасида юриши керак.

Семинарда сўзга чиққанлар турфа хил фикрларни билдирилар. Журналистлар, айниқса суд ҳукмларига муносабат билдираётганларида гоҳида эҳтиросни жиловлолмаётганлари таъкидланди. Шахс ҳуқуқи — дахлсиз. Шахсга нисбатан ҳурматни сақлаш керак. Ёки айрим ҳолларда журналистлар қуйи суднинг чиқарган ҳукмига қарабоқ шошилиб муносабат билдираверадилар. Негадир кассация, аппеляция босқичларини унутиб қўйишади. Қолаверса, буюртмамонанд мақолалар ҳам чоп этилаётганини назардан қочириб бўлмайди... Бундай фикрларни табиийки кўпроқ суд ходимлари билдирдилар.

Журналистларнинг ҳам дарди ичида экан. Уларнинг айтишича суд ишлари юзасидан чиқарилаётган барча ҳукм ва ажримларни, афсуски, адолатли ёки тўғри, деб бўлмайди. Шундоқ кўриниб турган адолатни кўрмаслик, ундан кўз юмишлик беихтиёр бу ерда таъмагирлик йўқмикан, деган хулосага ҳам олиб келади.

Сўзга чиққанлардан бири судьялар ҳақида очерклар ҳам ёзиб туриш керак, деган фикрни ўртага ташлади. Бошқаси бири расмий, иккинчиси норасмий бўлган ҳокимият вакилларини муросага чақирди. Ихтисослашув ҳали ҳам долзарблигича қолаётгани ва зарурлиги англашилди. Қани эди, журналист- юрист, ёки юрист-журналистлар кўп бўлишса?...

Дарвоқе, каминани суд вакиллари билан матбуот ходимларининг келишиб ишлаши ҳақидаги фикрлар ғоят ҳушёр торттирган бўлса, уни рад этгувчи, яъни бундай ҳол рўй берса унда коррупция бўлади-ку, деган фикрлар бир қадар хотиржам қилди. Эҳтимол ўша маърузачи ҳамкорлик, алоқа қилиш маъносида гапиргандир. Бу энди бошқа гап...

Назаримда бундай анжуманларни кўп-кўп ўтказиш керак. Чунки ҳар икки томонга ҳам фойдаси тегади. Лекин у ҳар икки томонни ҳам тил топишиш, муроса қилишдан кўра адолат ва англаш каби юксак даражаларга кўтарилишига хизмат қилиши керак. Шундагина нафақат икки томонга, балки биз кўп-да унутиб қўядиган оддий фуқарога кўпроқ фойдаси тегарди.

Исмат ХУДОЁРОВ

Семинар сўнггида юқорида айтганимиз “Ҳуқуқ ва бурч” республика танловининг 2002 йилги ғолиб ва совриндорлари эълон қилинди.

Танлов ғолиблари:

Муаттар АСҚАРОВА, Ўзбекистон Телерадиокомпанияси “Ахборот” таҳририяти шарҳловчиси — 50 минг сўм.

Турсунали АКБАРОВ, “Ҳуррият” газетаси бўлим муҳаррири — 50 минг сўм.

Таҳририятлар бўйича:

1-ўрин: “Мулкдор” газетаси — 100 минг сўм;
2-ўрин: “Моҳият” газетаси — 60 минг сўм;
3-ўрин: “Адолат кўзгуси” — “Зеркало” (Сирдарё вилояти)газетаси — 40 минг сўм.

Рағбатлантирувчи мукофотлар:

Қимматбаҳо совға ва диплом билан: Рустам АҲМАДАЛИЕВ (“Адолат”), Фарҳод АҲМЕДОВ (“Хўжалик ва ҳуқуқ” журнали), Наталья КОЧУБЕЙ (“Правда Востока”), Маъмуржон ҚИЁМОВ (“Ўзбекистон овози”), Рўзибой ҚЎЛДОШЕВ (“Ўзтелерадиокомпания”), Зокиржон ҚЎЗИБОЕВ (“Ўзтелерадиокомпания”), Ҳайдар ТЕМИРОВ (Сирдарё вилояти хўжалик суди раиси), Ҳулкар ТЎРАЕВА (“Ўзтелерадиокомпания”), Абдунаби ҲАЙДАРОВ (“Халқ сўзи”), “Диёнат” газетаси (Наманган вилояти), Ғофур АБДУМАЖИДОВ (ҳуқуқшунос), Нодир АЛИМОВ (“Банк ахборотномаси”) Рўзибой САИДОВ (Олий хўжалик суди).

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 10-йиллигига бағишланган материаллари учун “Инсон ва қонун” газетаси ҳам махсус дипломга сазовор бўлди.

«Ҳуррият»ни самода ҳам ўқишмоқда

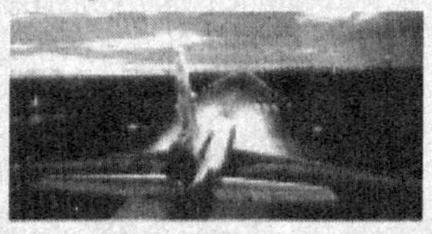

2003 йил давомида «Ҳуррият» «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси самолётларида йўловчиларнинг энг яқин ҳамроҳи бўлади.

✓ МММда

ЭКРАНДА – НАҚШЛАР ЖИЛОСИ

Республика Миллий матбуот марказида “Ўзбектелефильм” киностудияси ижодкорлари томонидан суратга олинган “Наққош” ҳамда “Нақшлар жилоси” номли янги телефильмларнинг тақдимот маросими бўлиб ўтди. Тақдим этилган фильмларнинг ҳар иккиси ҳам Камолиддин Беҳзод номидаги Давлат мукофоти совриндори, наққош ва ганжкор уста академик Анвар Илҳомов ва у кишининг шогирдлари ижодига бағишланган бўлиб, фильмларга таниқли кино устаси Ғайрат Раҳматуллаев муаллифлик қилган.

Тадбирда сўз олганлар халқ амалий санъатининг юксак намуналаридан ҳисобланган наққошлик ва ганчкорликка ҳамда уларнинг ижодкорларига нисбатан ҳукуматимиз эътибори ҳақида илиқ фикрлар билдиришди. Фильмни кузатар экансиз ушбу гўзал ҳамда нозик санъат асарлари ўта оғир меҳнатлар самараси эканлигига амин бўласиз.

Тақдимот маросимида фильм ижодкорлари билан бирга оммавий ахборот воситалари вакиллари ҳам иштирок этишди.

Жамила АСҚАРОВА

✓ Муаммо

ҲОКИМ ТЕАТРГА БОРЯПТИМИ?

Ўзбектеатр” бирлашмаси ташаббуси билан тузилган ижодий гуруҳ театрларимизнинг бугунги аҳволини обдон ўрганишга киришди. Демак, дастлабки умумий хулосалар бор. “Ўзбектеатр” ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбари Омон РИЗАЕВ Фарғона ва Наманган вилоят театрларидаги муаммолар хусусида очиқ-ойдин суҳбатлашди.

— Омон ака, вилоят театрларимиздаги ижодий муҳит, репертуар анчайин ташвишли аҳволга тушиб қолгани сир эмас. Ижодий гуруҳ уюштирган сафар бу ҳолатларни тиклашга нечоғли ҳисса қўша олади, деб ўйлайсиз?

— Фарғона ва Наманган вилоят театрлари кеча пайдо бўлган жамоалар эмас. Уларнинг театрчиликда ўзига хос мактаби бор, десак муболаға бўлмайди. 1919 йилда Ҳамза ташаббуси билан Миршоҳид Мироқилов кўмагида ташкил топган Қўқон шаҳар мусиқали драма театрида халқ артистлари — Лутфихоним Саримсоқова, Раҳима Мазоҳидовалар ишлашган. Алишер Навоий номидаги Наманган вилоят мусиқали драма театри Раззоқ Ҳамроев, Турсуной Жаъфарова, Ҳабиба Охунова сингари халқ суйган санъаткорларни кўрган.

Ана шундай машҳур театр саҳналарида нега бугунги давр қаҳрамонлари кўринмаяпти? Нега театр одамларни ўзига ром қила ололмаяпти? Мазкур саволларга жавоб топиш, ижодий муҳитнинг бевосита ичига кириб бориш, бир-биримизни яқиндан билиш мақсадида уюштирган сафаримиз актёрлар ва бизга назаримда жуда кўп нарса берди ва беради. Бу ишни анча илгари бошлашимиз, кетма-кет такрорлашимиз лозим эди. Юзма-юз мулоқотлар шуни ойдинлаштирдики, асосан икки сабабга кўра вилоят театрлари янгича ишлай олмаяптилар. Биринчиси — жамоада боқимандалик кайфиятининг устунлиги. Масалан, Алишер Навоий номидаги Наманган вилоят мусиқали драма театрини олиб кўрайлик. Театр биноси яқинда тўлиқ таъмирдан чиқарилди, ҳамма шароитлари муҳайё. Лекин бош режиссёр йўқ. Қўқон шаҳар мусиқали драма театрида ҳам шунақа муаммо...

Ҳамма гап жамоада, деб ўйлайман. Жамоа режиссёрга муҳтожлик сездими, келишув билан ишга қатъий киришиш керак. Менталитетимизга хос андиша, мулоҳазакорликнинг баъзан ҳаддан ошиши, қолаверса, ён-атрофдагиларга олақарға бўлиб кўринишдан ҳайиқиш иллатлари гўё қўл-оёқларимизни занжир каби боғлаб олган. Бу борада ҳам меъёрни билишимиз керак. Қолаверса, яккаҳукмронликни яхши кўрадиган, жамоага етук режиссёр келишига зимдан қаршилик қилаётган бош директорлар ҳам йўқ эмас. Аммо бола йиғламаса, она сут бермайди.

Наманган вилоят мусиқали драма театрининг айрим имкониятлари Тошкентдаги Муқимий театриникидан кам эмас. Лекин бирорта ҳам яхши спектакл қўйолмади. Жамоада ёшлар деярли йўқ. “Чимилдиқ”даги куёвни қирқ ёшларни қоралаган актёр ўйнади. Дарвоқе, “Чимилдиқ”ни режиссёр Маъруф Отажонов саҳналаштирибди. Мелодраманинг ўзи: комедияга сира ўхшамайди.

— Уни биз ҳам томоша қилдик. Сиз ҳақсиз. Масалан, актёр саҳнада бирор предметни олиши керак, дейлик. Наманганлик актёрлар минг мулоҳаза, ўй билан қадам босади ва рисоладаги ахлоқ нормаларига кўра хатти-ҳаракатлар қилиб, предметни олади. Ҳаётда бундай қилмаймиз-ку. Югуриб бориб шартта оламиз-қўямиз. Шундай қилишмаса спектаклдаги ҳаётий темп тушиб кетади. Демак гап яна режиссёр масаласига тақалаяпти. Режиссёр танқислигини шу кеча-кундузда ҳал қилса бўладими?

— Жамоага пойтахтдан муносиб мутахассис юбориш имконимиз бор. Аммо олдимизда уни уй-жой билан таъминлаш масаласи кўндаланг бўляпти. Ҳар бир театрда жамоа маъқул кўрган маҳаллий номзодлар ҳам бўлиши мумкин. Лекин уларни танлаб шартнома асосида ишни бошлаб юборишга нимагадир киришмайдилар. Юқоридан нимадир кутишади. Энди сўз олдик, омон бўлсак, кўрамиз...

— Гап режиссёр масаласига тақалар экан, айтмасдан иложим йўқ. Агар ёдингизда бўлса, бундан олти ойча бурун камина санъатшунослик фанлари номзоди, доцент Д.Раҳматуллаева билан қилган суҳбатимизда асосий муаммо бош режиссёрнинг йўқлигида, деган хулосага келган эдик. Сизга мурожаат қилганимизда эса “Яқин орада Ўзбек давлат Академик Миллий драма театрида бош режиссёр иш бошлагани хусусида янгилик эшитасиз”, дегандингиз. Шунгаям анча вақт бўлибди...

— Ёдимда бор. Ўшанда менинг “Ўзбектеатр”га раҳбар этиб тайинланганимга атиги уч кун бўлган эди. Вазиятни обдон ўргандим. Жамоадагилар билан суҳбатлашдим. Вазият мен англаганимдан анча мураккаб бўлиб чиқди. Бир ойлар бўлиб қолди, театрга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Валижон Умаров бош режиссёр этиб тайинланди.

— Сафар воқеалари туширилган кассетани томоша қиларканман бир тасвирдан ҳайратга тушдим. Жамоа билан учрашув пайтида наманганлик бир кекса актёр олдинги қаторда мириқиб ухлаяпти. Тасвирчи ҳам у кишини эринмасдан суратга олибди. Пойтахтдан раҳбарлар келган, оғриқли муаммолар кўтарилаяпти, қолаверса улар сенга ёрдам беришмоқчи, шундай пайтда ичингдагини айтиб қолмайсанми, бунақа имконият яна бўладими-йўқми? Йўқ, актёримиз мириқиб ухлаяптилар... Бир пайт сесканиб уйғониб кетдилар... Узр, уйқуни буздик, дегандай тасвирчи чекинди. Бунақа актёрлардан ҳам воз кечиш керакми дейман-да...

- ***40 ёшли “куёв”***
- ***Режиссёр анқонинг уруғими?***
- ***Йиғилишда кекса актёр ухлаб ўтирди.***
- ***Вилоятдаги актёр қанча маош олади?***
- ***Қўқон театри томидан чакка томаяпти***

(Давоми 4-бетда)

✓ Дунё

УРУШ НАФАСИ

Шанба куни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг инспекторлар миссияси раҳбари Ханс Бликс ҳамда МАГАТЭ бошлиғи Муҳаммад ал-Барадей Ироққа ташриф буюришди. Улар 14 февралда ушбу ташриф натижаларини БМТ Хавфсизлик Кенгаши эътиборига ҳавола этишлари лозим.

Сўнгги хабарларда кўрсатилишича, Қўшма Штатлар ҳамда Буюк Британия ҳукумати Форс кўрфазида ўзларининг ҳарбий кучларини жамлашда ҳали-ҳануз давом этмоқда. У ерга 101-ҳаво десант дивизияси билан бирга “Китт Хок” номли авиация кучлари етиб келганлиги ҳақида Би-би-сининг Вашингтондаги махсус мухбири Жон Лейн хабар беради. Унинг таъкидлашича, ҳозирда 200 минг Америка ҳарбийлари ва 40 минг атрофидаги Британия аскарлари Ироққа қарши олиб борилиши кутилаётган ҳарбий ҳаракатларда иштирок этиш учун шай турибди.

АҚШ Мудофаа вазири Дональд Рамсфелд Ироқни қуролсизлантириш ва уни БМТ Низомларида кўрсатилган талабларга сўзсиз итоат эттириш мақсадида олиб борилаётган бундай ҳарбий ҳаракатлар кўп вақт талаб этмайди ва бунда Америка ҳарбий резервининг оммавий сафарбар этилиши эҳтимоли ниҳоятда кам.

У Ироқ билан йўлга қўйилган 12 йиллик дипломатия алоқалари ҳеч қандай натижа бермаган ва Саддам ҳукумати ҳалигача қуролсизланишни истамайди, деб ҳисобламоқда.

Шунингдек, Рамсфелд расмий ташриф билан Италияда бўлган. У Италиянинг “Авиано” деб номланган авиабазасини кўздан кечириб, ҳарбий ҳаракатларда ушбу база самолётларидан ҳам фойдаланиш мумкинлигини айтган. Унинг фикрича, ҳарбий операция олти кунга, балки олти ҳафтага, ҳар эҳтимолга қарши, олти ойгача сурилиши мумкин. Бироқ Франция Бош вазири Жан-Пьер Раффарэн эса “Бу — оддий ўйин эмас ва узил-кесил ҳал этилмаган”, деган фикрда.

GLOBUS international life

Сапармурод Ниёзов:

«МЕНИ ЎЗ ҲОЛИМГА ҚЎЙИНГ»

Туркманистон Президенти ҳукумат вакилларига ўз обрў-эътибори хусусида тарқатилаётган гап-сўзлардан чарчагани ҳамда уларни тўхтатиш учун оммавий ахборот воситалари зудлик билан бирор чора қўллашларини ташкиллаштириш лозимлигини айтган.

“Қачон телевизорни ёқсам, унда мен ҳақимда, онам ёки отам ҳақида кўрсатув берилаётган бўлади. Сизлардан мени улуғлашни бас қилишни илтимос қиламан, акс ҳолда мен умуман телевизор кўрмайман”, - дейди Туркманистон Президенти Сафармурод Ниёзов.

Нодир ШОҲ тайёрлади

ОҚ УЙ АҚШ ИҚТИСОДИЁТИДАН ТАШВИШДА

АҚШ раҳбарияти иқтисодиётга сарф қилинаётган катта маблағларга қарамасдан мамлакат иқтисодиёти кўрсаткичларининг пасайиб бораётганлигидан ташвишга тушмоқда. Бу тўғрида ўтган ҳафта Оқ уйнинг иқтисод масалалари бўйича маслаҳатчиси Гленн Хаббард хабар қилди. Бундай фикрга келишга асосий сабаблардан бири яқинда АҚШ Федерал заҳира системаси (ФЗС)нинг кўпчилик экспертлар учун кутилмаган мазкур иқтисодий маълумотларни тарқатиши бўлди. Унга кўра, АҚШ саноати кўрсаткичлари 2002 йилнинг декабрида 0,2% га тушган ва 2000 йилдан бери АҚШ саноат кўрсаткичларининг ўсиши атиги 1% ташкил қилган, Бу — охирги 20 йил ичидаги энг паст кўрсаткичдир.

Мавлон ШУКУРЗОДА

Менталитет

ЯХШИЛИКНИНГ БАҲОСИ

ҲАШАР

2. Абдуқаҳҳор ҳарбийдан кийиб келган коржомасини устига илди-да, қўшнинининг ҳовлисига йўл олди. Бугун Бўриқулникида қоракесак ҳашари бўлади. Қоракесак дегани тикланаётган иморатнинг деворларига қўйиб чиқилган устунлар орасига кесак териб, лой билан сувашдир. Шундан кейин иморатнинг шамойили пайдо бўлади, узоқдан кўзга ташланиб, сояси ерга тушади.

Бу томонларда азалдан одам истиқомат қиладиган кулбалар чўпкори усулда тикланади. Ўзига хос муҳандислик тизимига эга бўлган бундай услуб маҳаллий табиий шароитга мос, иморат бардошли ва кўримли бўлади. Айниқса, тагини кўтариб ёки болахонали қилиб қурилса, жуда шинам ва чиройли чиқади.

Абдуқаҳҳор яқинда ҳарбий хизматдан қайтди. Бирор ишнинг бошини тутганича йўқ, аниғи, ҳозир ишламоқчи эмас. Тайёрланиб, институтга ўқишга кирмоқчи. У бекорчироқ бўлганидан ҳашарларда қўлдан-қўлга тегмайди. Бундан оғринмайди, аксинча, қишлоқдошларининг самимий давраларида қулочини ёзиб тупроқ қазади, лой қорийди, замбил кўтаради. Шундай майда-чуйда юмушлар билан қанча одамнинг дуосини олади. Қишлоқда ҳамма шундай қилади, бирор таъмасиз, шартсиз эртадан оқшомгача, ҳафталаб бир-бириникига ўтиб ишлаб юраверади. Айниқса, уй қуришдек серташвиш юмуш ҳашарсиз, кўпчиликнинг кўмагисиз бўлмайди. Уста ерга қозиқ қоққандан эшик-ромлар қурилиб, кўчиб кирилгунча ҳар куни ҳашар.

Иморатлар маҳаллий ашёлардан тикланади. Пойдеворига тош ётқизилади. Синч, устун, болорлар тол-терак ёки арчадан тайёрланади. Таги тахт бўлгач, тагсинч ётқизилади. Ҳар бир хонанинг тўрт бурчида зувонча кўтариладида, унга устсинч миндирилади, кейин қаламаланади, яъни устун териб чиқилади. Ҳар бир жараён тажрибали уста томонидан ўлчовлар асосида бажарилади, устанинг қўлида гоҳ теша, гоҳ арра, гоҳ исканжа йўнади, қирқади, тешади, ўяди.

Абдуқаҳҳор борганда Бўриқулнинг ака-укалари, қайнотаси — фақат энг яқин кишиларигина келишган экан. Уни очиқ чеҳра билан қарши олишди, дастурхонга таклиф қилиб, бир пиёла чой қуйиб беришди. Ҳашарда юмушлар ихтиёрий тақсимланади, албатта, оғир, кўп куч талаб қиладиган ишларни хонадон эгасининг энг яқин кишилари бажаради. Жумладан, лойни пишитиб, замбилга солиб бериш ёки том устига лой тортиш анча оғир бўлганидан қорувли, ишончли йигитларгина бел боғлайди. Замбилда лой, кесак ташиш сингари юмушларни ёш келинчаклар басира қизлар ҳам бажараверади. Пазанда янгалар овқатга, чойга қарайди. Ўрта ёшли, тажрибали одамлар қулухчин қилади, яъни устунлар орасига девор тиклайди. Кекса, касалманд кишилар ҳам қараб турмайди, улар ўтириб олиб, лой, кесак узатиб туради ёки чанқовбосди учун чой, сув ташиб беради. Хуллас, ҳамма ягона ансамбл бўлиб, ҳазил-мутойиба, қаҳқаҳа билан мириқиб ишлайди.

Ҳашар, одатда, кун бўйи давом этади. Ўртада енгил тушлик қилиб олинади. Эркаклар шундоқ сайхонликда тўшалган гилам, кигиз, кўрпачалар устида ўтириб кесган ош, мастава ёки шўрва танавул қилишади. Палов кечкурун бўлади.

Бўриқул ўша йил баҳорда беш хонали уйни тиклаб, тирамоҳ кўчиб кирди. Анча тер тўкишга тўғри келган булсада, ёру биродарларнинг кўмаги билан шунча катта қурилиш поёнига етди. Каттагина қишлоқда ҳар йили ўнлаб янги иморатлар қурилар, улар арзимас харажат ҳисобига тикланарди. Одамлар ўртасида қарор топган ҳамжиҳатлик, камтарона, бироқ файзли турмуш тарзи 2—3 ойда йўқ жойда бир обод хонадоннинг пайдо бўлишини таъминларди. Албатта, бундай анъаналар ҳозир ҳам давом этаяпти. Мустақилликдан кейин улар янги мазмун билан янада бойиди.

Бўриқулнинг ҳашарида Абдуқаҳҳор энг оғир юмушларни бажарди, бир зум тиним билмади. Унинг кўнглидаги илинж, йигитликнинг бокира орзуси шунга ундарди. Орадан йил ўтиб, институтга киргач, Бўриқулнинг синглиси Анорага совчи юборишди. Иш енгил кўчди, тўй бўлди. Абдуқаҳҳор уй қурганида ҳам Бўриқул астойдил кўмаклашди. Эндиликда улар 4—5 нафардан фарзанднинг отаси, каттагина икки рўзғорнинг сардори.

Яқинда Абдуқаҳҳорнинг ўғли тоғасиникига ҳожат билан чиқди. Қишлоқчилик, тегирмонга буғдой олиб бориш керак бўлган. 3—4 чақирим жойга елкада кўтариб бормайсан, бирор улов бўлса, унга ортиб бориш осон.

— Эшакларингни бериб турингларр, тегирмонга ғалла олиб борай, — дебди жиян.

Ота қолиб ўғил жавоб берибди:

— Кира ҳақига бир кечалик емини берасан.

Бу гапни эшитиб Абдуқаҳҳор бир оз тажанг бўлди, яна ёзилди. "Менинг йигит умрим отасининг даргоҳида ўтди. Бирон нарсада ҳисоб-китоб бўлгани йўқ. Энди шу тирранча келиб-келиб эшагининг меҳнатига ҳақ сўрабдими?"деб ўйлади-да, яна "Бола-да, бола", деб қўяқолди. Фақат "бола"ларнинг бошқачароқ тарбияланаётгани, азалий заминдан узилиб қолаётганидан бир-икки кун хижил бўлиб юрди.

ГАЗ ТАШВИШИ

Одамлар ташқи кўринишларидан бир-бирларига ўхшамаганларидек, феъл-атворлари ҳам ҳар хил. Кимнингдир дунёни сув босса, тўпиғига чиқмайди, кимдир ёш бола йиғласа ҳам қўшилиб кўз ёш тўкишга тайёр. Абдуқаҳҳор кейинги тоифадан чиқди. Кўнгли очиқ, даллиғулли, ҳаммага нафим тегсин, деган одам бўлиб танилди. Бундайлар ҳақида "Бир қўли хайр-саховатга яратилган" дейишади.

Бўлмаса, қишлоққа газ олиб келишга ундан бошқа мутасадди қурибдими? Бу воқеалар анча олдин, ҳисоботларда "Газлаштириш 4%, ичимлик суви билан таъминланиш 7,2%" тарзида ёзилган қизил империя даврида рўй берган.

Қўл етадиган жойда баланд қувурлар уфққа олов пуфлаб, миллион кубометрлаб газни қайта ишлар, уларни олис "Марказ"га узатар, бироқ Қаҳрамон қишлоғида хонадонлар ғўзапоя ва таппи билан кун кўрарди. Ҳарбийда бўлиб, дунёқараши кенгайиб келган, институтда "ҳар бир инсон фаровон яшаш учун яратилган"и ҳақида етарлича маъруза тинглаган муаллим бундай "бедодлик"ка чидолмади, серфайз кунларнинг бирида юрак дардини қоғозга тўкиб, почтадан юқорига жўнатди. "Энди кўрасан ўйинни, — дер эди ўзича, — тревога бўлиб кетади, ҳамма "катта" Қаҳрамонга келади. Уларнинг олдига янги кийимларимни кийиб, бўйинбоғ тақиб чиқаман. Кўриб турибсизки, бир ойда қишлоққа газ келади. Ўзим ҳам жа қаттиқ ёзганман-да". Бир ҳафталар шу кайфият билан учиб юрди, бироқ оламда тинчлик эди. Орадан икки ойлар ўтди ҳамки, бирор жавоб йўқ. Кунора почтага қатнайди, эртадан кечгача йўл пойлади. Гоҳ сўкинади, гоҳ умид қилади. Иккинчи хатни биринчисидан ҳам зўр қилиб тайёрлашга киришганда, почтачи хушхабар келтирди: унга сўрғичланган хат бор. Ўқиб, капалаги учиб кетди. Тўрт қатор русча текстда унинг шикояти районга текшириш ва чора кўриш учун юборилгани маълум қилинган эди. Бироқ райондан уни куттириб қўйишмади, эртасига излаб келиб, роса пўстагини қоқишди.

Кейинги сафар районни қўшиб, зўр қилиб яна ёзди. Энди унинг шикояти билан вилоят шуғуллана бошлади. Шу орада "Урсанг, эти қотар, сўксанг, бети қотар" деганларидек, катталар билан тортишавериб, Абдуқаҳҳор анча баҳс-мунозарага уста, қайсар одамга айланиб қолди. Очиқчасига "Ё газ, ё ўлим!" деган мақсадни қўйиб, елиб-югурадиган бўлиб қолди. Унинг бу қилиқларини қишлоқдошлари гоҳ масхаралаб, гоҳ сидқидилдан қўллаб-қувватлаб туришди.

Энди у турли идораларга ғиз-ғиз қатнайдиган, катталарнинг жиғига тегиб, элнинг дардини баралла сўзлайдиган бўлиб қолди. Уни маъқулловчилар ва моддий томондан кўмак берувчилар ҳам топилди. Кўриб турибсизки, шароит бир маҳаллий ватарпарварни тарбиялаб вояга етказди.

Муаллимнинг ҳаракатлари зое кетмади. Ниҳоят, саодатли кунларнинг бирида "Қишлоққа газ келармиш", деган хушхабар тарқалди. Бу рост эди. Абдуқаҳҳорнинг оғзи қулоғида, кўкрак кериб юради, ҳеч кимга гап бермайди. Толиби илмларга ҳақиқатнинг боқийлиги, ҳаётда ҳар доим қаҳрамонликка ўрин борлиги ҳақида тўлиб-тошиб ваъз ўқийди. Ниҳоят, қувурлар келтирилиб, ишлар бошланиб кетди. Муаллимнинг бир оёғи мактабда бўлса, бир оёғи газчилар қароргоҳида. Ўзича, қувурларни санайдими-ей, ҳар куни нечта одам ишга чиқди-ю, неча соат ишлашди — шулар билан қизиқадими-ей, хуллас, тиниб-тинчимайди. Ҳар қадамда ҳозиру нозир. Очиғи, унинг бунчалик "жонкуяр"лиги одамларнинг жиғига тега бошлади. Айримлар орқа-раводтдан ғийбат ҳам қила бошлади. Айниқса, газчиларнинг бошлиғи ҳар куни тергайверганидан, уни бутунлай ёмон кўрадиган, ҳатто сўкиб берадиган бўлиб қолди.

Бир тасодиф, нохуш воқеа рўй бермаганда бу "тарих" қандай тугарди — ҳеч ким билмайди. Тавба, "ҳамма нарсанинг тош-тарозиси бор", "бармоққа беҳудага зирапча ҳам кирмайди", деган ҳикматлар айни ҳаётий ҳақиқатга ўхшайди. Бўлмаса, муаллим билан бундай фалокатнинг рўй беришини ҳеч ким хаёлига келтирмаганди. Нима бўлибди денг?

Муаллим ҳар кунги қилиғини такрорлаб, газчиларнинг ишига аралашиб, аниғи, "бурнини суқиб" юрганда, юқори босим остида ишлаётган компрессорнинг қувури ёрилиб кетибди. Бир парча темир (зўлдирми, қисқичми) қисилган ҳаво таъсирида милтиқнинг ўқидек учиб, Абдуқаҳҳорни шикастлабди. Пешонасини ёриб, кўзига ҳам жиддий жароҳат етказибди.

ОҚИБАТ

Абдуқаҳҳорнинг узоқ даволанишига тўғри келди. У ўшанда ҳушини йўқотган, ўнг кўзи жиддий шикастланган эди.

Шифохонада у беларво ва лоқайд бўлиб қолди. Таъсирчан одам эмасми, бошига тушган қисматдан эзилар, нуқул "Қайси ёмонлигим учун жазо тортаяпман?" деб нолирди. Бошида таниш-билишлар бот-бот хабар олиб туришди. Кейинчалик уларнинг оёғи ҳам тортилиб кетди — ҳамманинг ташвиши ўзига етарли эмасми? Шифокорлар қўлдан келган ёрдамини аямади. Бироқ барибир жароҳатнинг нуқси қолди: пешонасида йўғон чандиқ, айниқса, кўзининг олайиб, қорачиғининг қотиб туриши биринчи кўришда кишини сескантирадиган даражада бадбаша қилиб қўйди. Қишлоғида, хонадонида ҳам уни қувонч билан кутишмаётган эди. Газ келтириш учун жон чеккани, елиб-югурганидан кўра катталарнинг жиғига тек-кани кўпроқ асоратини қолдирган эди. Не кўргиликки, қишлоқдаги барча хонадонларга етиб борган газ қувури унинг чеккадаги фақирона кулбасини четлаб ўтган эди. Газчилар яна қўшимча 50 метр қувурни раво кўришмабди, лойиҳалаштирилаётганда, бу нарса кўзда тутилмаган эмиш. Оқсоқолларнинг енгил-елпи илтимосларини ҳеч ким эътиборга олмабди.

* * *

Албатта, бу турфа ранг оламда ҳар хил воқеалар рўй бериши мумкин, бироқ бирон хатти-ҳаракат умумий оқимдан (олам меҳваридан) ташқарида содир бўла олмаганидек бошқа бир ҳаётий ҳодиса ҳамма нарсани (олам сир-асрорини) тўла қамраб ололмайди. Ҳар бири ўзича якка, ҳар бири ўзича алоҳида ва такрорланмас. Шу нуқтаи назардан юқоридаги ҳикояларни халқимиз феълатвори, туриш-турмушининг умумий қиёфаси, деб талқин этмоқчи эмасмиз. Шубҳасиз, биз ўз саҳийлиги, ҳиммати, оққўнгиллиги билан дунёни лол қилиб келган халқмиз. Аслида, моҳият қиёсларда намоён бўлганидек, ижобий ҳолатларни баъзи нохуш кўринишлар уфқида чамалаб кўрсак, ўша фазилатларнинг мазмуни янада теранлашади.

Юқорида ҳақиқатан ҳаётда учраган воқеа тафсилоти келтирилди (бу даҳри дунёда бундан ҳам баттар кўргиликлар рўй бериши табиий ҳол). Ҳали-ку, баъзи қасоскор кимсалар фидойи муаллимни ўз ташаббуси (балки унинг ташаббуси билан эмас, режа бўйича) билан келтирилган газдан маҳрум қилишибди, аммо бир тўда ғаламис чиқса-да, ўша муаллимга ўхшаган ҳушёр, ҳаракатчан, жонкуйди одамни кўрсатиб, "Бу сизларнинг тинчликларингни бузаяпти, шу туфайли сизлар бадном бўлиб қолаяпсизлар. Уни тошбўрон қилинлар" деса, ҳеч тортинмай тош отувчилар ҳам топилади(бунақаси ҳаётда учрамасин!). Негаки, кўпчиликнинг қўйнида бир бурда нон бўлмаслиги мумкин, бироқ бир жуфт тош бўлади. Нафсиламрини айтганда, ҳаётда ноҳақликка учраб, хизмат эвазига тўҳмат олиб, оқибатда, алкаш ёки руҳий касалликка чалиниб қолган кўплаб кишиларни биламиз. Бу ёлғон эмас.

Олатасир дунёда ҳамма нарсага ўрин бор. Ва ҳаммасига муносиб изоҳ ҳам топилади. Жумладан, кимларнингдир ҳаётий шиори мана бундай бўлиши мумкин: "Биз мевали дарахтларга тош отамиз!"

Дунё ўзининг сирли жилвалари билан одамни яшашга, бардам яшашга чорлайди!

Ҳаким САТТОРИЙ

Танқид

«ОБИД КЕТМОН»ЛАР

Ҳар гал қишлоққа йўлим тушганда фермер иним билан бир пиёла чой устида суҳбат қураман:

— Ака, кунимиз яна қора кетмонга қолди. Янги техника сотиб олай, десам нархи осмонда. Ҳозирча техникаси борларга ялиниб-ялпайиб тирикчилик ўтказиб турибман. Дарвоқе, деҳқон фақат кетмонга суяниб иш кўрадиган дамлар аллақачон ўтиб кетган. Қудратли техника битта бармоғимизни филга тенг қилиб қўйганлигини инкор этолмаймиз.Бироқ бошқа бир ҳақиқатдан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Истиқлолдан кейин мамлакатимизда мулк соҳиблари пайдо бўлишди. Давлат ва жамоа хўжаликларидаги бир қисм техника воситалари ҳуқуқий мақом олган фермер хўжаликларига мулк қилиб берилди. Бошқа вилоятларни билмадиму, Сирдарёда кўпгина техника воситалари талон-тарож қилинди,кимларгадир арзон-гаровга сотиб юборилди. Натижада, кўпгина фермер хўжаликлари Абдулла Қодирийнинг Обид кетмонига ўхшаб кетмон дастасига суяниб қолаверишди.

Бизга вилоят деҳқон фермер хўжаликлари уюшмаси тақдим этган маълумотга кўра вилоятда 4325 та фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Мазкур хўжаликлар ерлари вилоят экин майдонларининг 52,9 фоизини ташкил этади. Мана шу фермер хўжаликларида жами 595 та турли русумдаги техника воситалари мавжуд. Муқояса учун бир мисол. Уюшма раисининг ўринбосари Нурмуҳаммад Рузановнинг айтишича, фермерлар тасарруфидаги ерларни шудгорлаш учун камида мингта ҳайдов трактори керак бўлар экан. Фермернинг юмуши фақат ҳайдов тракторлари билан битмайди: қатор ораларига ишлов бериш, ариқ ва зовурларни тозалаш, ўғит ва етиштирилган ҳосилни ташиш керак ва ҳоказо. Мисоллардан кўриниб турибдики, фермер турли русумдаги техника воситаларига кучли эҳтиёж сезмоқда. Дасти калталик эса ишнинг белига тепяпти. Тўғри, фермерларнинг техника воситаларига бўлган эҳтиёжини қондириш учун жойларда МТПлар тузилди. Улар манфаатли шартнома асосида деҳқонларга ёрдам қўлини чўзишяпти. Бироқ, ҳар тўкисда бир айб, деганларидек, баъзан хизмат баҳоси юқорилиги фермерларни қаноатлантирмаяпти, баъзан техника воситалари айтилган пайтда деҳқон даласига бормаяпти. Буларнинг бари фермерларнинг ушбу ташкилотдан қўлларини ювиб, қўлтиққа уришга мажбур қилмоқда. Кўпгина жойларда МТПларнинг ўзлари ёрдамга муҳтож .

Сўзимиз қуруқ бўлмаслиги учун бир мисол келтирамиз.Мирзаобод туманидаги "Фидокор " фермер хўжалиги ўтган йили 20 гектар ерга плёнка остига чигит экканди. Шўр ерда 97 фоиз кўчат ундириб олинди. Экинга ишлов беришга келганда техникаси йўқлиги панд берди. МТПга худонинг зорини қилиб ялинганлари елга кетди. Ваҳоланки, икки ўртада шартнома бор эди. Деҳқонлар кетмонларини зўғатасигача ботириб ишлашса-да, бирор натижага эришолмадилар. Фермер хўжаликлари вилоятимизда бармоқ билан санарлидир. Ўзини ўнглаб олишга ҳаракат қилаётган фермер хўжаликлари ҳам унча кўп эмас. Аксарият фермер хўжаликлари эса ел эсса йиқиладиган камқувват хўжаликлардир. Демак, уларни оёққа турғазиш даркор. Бунда қудратли техника воситаларининг мадади муҳимдир.

Кези келганда вилоятимиз қишлоқ хўжалигида ечимини кутаётган яна бир масала ҳақида тўхталмоқчимиз. Бир вақтлар комплекс механизация мактаби саналган вилоятимизда кейинги пайтларда дала юмушлари асосан қўл меҳнатига таяниб қолди. Олтин куз фасли далада миллион эгатларга эгилиб, тупроқ оша пахта тераётган теримчи-ҳашарчилардан бошқа ҳеч кимга кўзингиз тушмайди. Талаба ва мактаб ўқувчилари бир ярим-икки ойлаб сабоқдан кечиб эгат оралайди. Қани, бир пайтлар 100-200 теримчининг ўрнини босган қудратли пахта териш машиналари? Уларни ҳозир хўжаликлар ерларидан дурбин билан қидирсангиз ҳам тополмайсиз. Балки МТПларда ана шундай техника воситалари бордир. Лекин уларни ишлатишга фермернинг қурби етмаяпти.

Албатта, вилоятимизда фермерларни техника воситалари билан таъминлашда хайрли ишлар ҳам қилинмоқда. Сўнгги икки йил орасида фермер хўжаликлари лизинг йўли билан 125 та турли русумдаги тракторларга эга бўлишди. Бу йилнинг ўзида кредитга ўнлаб тракторлар харид қилинди. Бу йўл изчил давом эттирилишига шак-шубҳа йўқ.

Муаммо бор жойда унинг ечими ҳам топилади. Мавжуд техника воситаларидан самарали фойдаланиш йўлларини қидирмоқ керак. Борди-ю, фермернинг битта "Олтой"и бўлса, ўзи "қучоқлаб" ётмасин. Ўша тўла қувват билан ишласин. Демак, техникадан биргаликда фойдаланадиган кичик кооперативлар тузишга эҳтиёж сезилмоқда. Боз устига туманларда янги ташаббуслар, ҳаракатлар вужудга келаяпти. Илғор фермерларнинг мактаблари тузилмоқда. Шароф Рашидов, Оқолтин туманларида бу борада илк қадамлар ташланди. Ушбу мактабларга бир неча фермер хўжаликлари ихтиёрий равишда бирлашаяпти. Улар турган гапки, бир-бирларига беғараз ёрдам қўлларини чўзишади.

Яна бир нарса: бугунги фермер кичик техникага катта эҳтиёж сезмоқда. Битта "Магнум" фалон миллион турса, уни сотиб олиш учун камқувват фермер хўжаликлари ўн йиллаб қозонини сувга қуруқ ташлаб қўйишга тўғри келади. Кичик техниканинг нархи ҳам ўзига яраша чимири бўлади. Боз устига дўппидек жойда ҳам бемалол ишлатавериш мумкин. Энди гап деҳқонларни мана шу кичик техникаларга қизиқтиришда қолган.

Қиссадан ҳисса шулки, фермер хўжаликлари техникасиз узоққа боролмайди. Бу — икки ўн беш — бир ўттиздек оддий ҳақиқат. Тўғри, кетмон деганда кўз олдимизга ноз-неъмат яратаётган деҳқон суврати келади. Бироқ кетмоннинг ёнида қудратли техника бўлса, деҳқоннинг дасти бир неча баробар узаяди.

Муҳаммад АЛИ АҲМАД,
Сирдарё вилояти.

Ўзбеклар

ЗАРАБОҒДАН ПАРИЖГАЧА

Нурилла Худоймуродов: Падари бузрукворим менинг фарзандларимни эркалатолмай оламдан ўтдилар. Яна бир гапки, ўзга юртда шоҳ бўлгандан ўз юртингда гадо бўл экан. Бу менинг 20 йиллик мусофирликдан сўнгги хулосам.

Сурхондарёнинг сўлим тоғ қишлоқларидан бири Зарабоғда айни баҳор барқ урган паллада, сичқон мучалида, чаён буржида 1960 йил 20-май куни бир чақалоқ дунёга келди. Қишлоқдаги кайвони момолар унга яхши ният билан "Нурилла" деб исм қўйишди. Ўша куни Ҳабибулла Худоймуродов оиласида байрам бўлди ва бу байрамнинг шодиёнаси оила аъзолари қалбида ҳанузгача сақланиб келмоқда.

Ҳабибулла ака қишлоқдаги мактабда хўжалик мудири бўлиб ишлаб, турмуш ўртоғи Майсара эса тил ва адабиёт фанидан дарс берарди. Шу сабабдан бўлса керак, Нуриллaнинг тарбиясига, қизиқишларига ёшлигиданоқ эътибор билан қарашди. Қўшнилар боладаги ҳайрат, топқирлик, қизиқувчанликни кўриб "шу улингдан бир нима чиқади", дейишарди. Ҳали мактаб юзини кўрмаган болакай дафтар-қалам олиб, нуқул сурат чизарди. "Мени Зарабоғнинг қир-адирлари, бетакрор табиати шунчалик сеҳрлаб қўйган эдики, тушимда ҳам доимо бахмал лолаларга бурканган адирларда, антиқа қояларда юрардим" —дейди, Нурилла ёшлигини эслаб.

8-синфни тугатгач, Бенков номидаги рассомлик билим юртига ҳужжат топширди. Лекин киришга сал тажрибаси, билими етишмади, шекилли, 1979—1981 йилларда Новосибирскда ҳарбий хизматда бўлди. У аскарлик бурчини бажараётганда ҳам бутун хаёли солдатликда эди. Армиядан сўнг, Бенков номли билим юртининг ранг-тасвир бўлимига ўқишга кирди. Бунда устози Бобониёз Қурбонов акаси Нарзулланинг ҳиссаси катта бўлганди. Ўқиш билан бирга беназир ижодкор Р.Чориев, М.Умаров каби мусаввирлардан сабоқ олди. Республика академик театрида дарсдан сўнг ёрдамчи рассом бўлиб ишлаш билан бирга, театрнинг бош мусаввири Г.Бримдан сабоқ олди.

— Биз 3-курсни тугатгандан кейин бир ой Ленинградда меҳнат амалиётини ўтказдик. Биз борганда оқ тунлар энди бошланган экан. Шаҳардаги кўчалар, қадимий бинолар, дарё ва денгиз мени ўзига мафтун қилиб қўйди. Қалбимда алланечук орзулар чечак ёя бошлади. Бадиий академиянинг Репин номидаги институтига бориб, кўп нарсалар билан танишдик. Бу ерда қобилиятли рассомлар етишиб чиққанлигининг гувоҳи бўлдик, — дейди Нурилла Худоймуродов.

Ниятларига фаришталар қўл кўтарган эканми, билим юртини тугатгандан сўнг, Репинг номидаги рассомчилик институтига ўқишга кирди. 1-курсда Суздалев деган ажойиб профессордан, 2-курсда эса Б.Лавренскийдан, учинчи, олтинчи курсда Бадиий академия президенти Б.Угаровдан таҳсил олди. Диплом иши Афғонистондаги уруш мавзусига бағишланганди. Атоқли мусаввирлар томонидан бу иш юқори баҳоланди. Нурилла Худоймуродов институтни тугатгач, Ленинградда қолиб мустақил ишлай бошлади. Ўнлаб кўргазмаларда иштирок этди. Турли байрам ва саналарга бағишлаб шахсий кўргазмасини ташкил этди.

Ўша пайтлар Ленинградда эркин мусаввирлар уюшмаси ташкил топганди. Нурилла ҳам ана шу уюшмага аъзо бўлди. Эркин мусаввирлар уюшмаси томонидан ташкил этилаган ўзбекистонлик рассомнинг шахсий кўргазмасига хориждан ҳам мутахассислар ташриф буюришганди. Ўша 1994 йил француз мусаввири Романа Масиак кўргазмадаги асарлар билан танишиб, Нуриллани Парижга таклиф қилди. Мусаввирнинг кўпгина картиналари унга ёқиб қолганди. Ва ниҳоят у Париждаги "Жаҳон шаҳарлари" деб номланган халқаро кўргазмага ўзининг 16 та асари билан иштирок этди. Ривожланган давлатлардан келган юзлаб мусаввирлар орасида ўзбек ижодкорининг қораламаларини нуфузли ҳайъат аъзолари қандай қабул қилишини ҳатто тасаввур ҳам қилолмасди.

Бу кўргазма Франциянинг тўртинчи мериясида ташкил этилган бўлиб, ярим ой давомида бутун Париж аҳолиси диққат-эътиборида турди. Ўша пайтдаги Парижнинг собиқ мэри Жак Ширак кўргазмага иштирок этиб, Ўзбекистон қишлоқлари ва Тошкент манзаралари чизилган Нуриллaнинг ижод намуналарига алоҳида баҳо берди. Нуфузли Париж ҳайъатининг қарорига кўра, ўзбекистонлик мусаввир Нурилла Худоймуродов ва француз рассоми

Шарль Павлинга кўргазманинг кумуш медали топширилди. Олтин медал эса ҳеч кимга насиб этмади. Парижда чиқарилган газета ва журналларда ҳамюртимиз ҳақида ўнлаб мақолалар чоп этилиб, унинг ижодига холисона баҳо берилди.

Ҳали Нурилла Худоймуродов ўзини қандай келажак қаршилаётганлигини тасаввур ҳам қилолмасди.

МАРЖОН ҚИРҒОҚЛАРИ

— Биласизми, мен Париждан Санкт-Петербургга келганимдан сўнг академиядаги ҳамкасбларим ўзимдан ҳам кўра кўпроқ қувонишганининг гувоҳи бўлганман, — дейди Нурилла Худоймуродов енгил тин олиб. — Улар мени роса сўроққа тутишди. Биз Жак Ширак билан бирга суратга тушганимизни, у нарса Франция матбуотида чоп этилганини айтдим. Афсуски, Рео де Жанейрода яшайдиган Франке деган дўстим суратларнинг ҳаммасини ўзи билан бирга олиб кетганди. Яна Санкт-Петергбургда кўргазмалар ташкил этдим.

Тақдир тақозоси экан, академия йўлланмаси билан яна Францияда ижодий сафарда бўлдим. Бу гал жуда узоқ қолиб кетдим.

Нурилла Худоймуродов 1996 йил шу тариқа Франциянинг энг сўлим шаҳарларидан бири Марселга бориб қолди. Ўрта ер денгизидаги дунёда энг бетакрор соҳил — Маржон қирғоқлари ҳар қандай ижодкорнинг хотирасида бир умр сақланиши табиийдир. У ерда ишлаш ва яшаш мусаввирга завқ-шавқ бағишлаб, мафтун этди. Шу билан бирга Марсель Сантропе, Тувенда ўзининг шахсий кўргазмаларини ташкил қилди. Бу кўргазмалар эса унга олдингиларидан кўра кўпроқ шуҳрат келтирди. Марселда чиқадиган газета ва журналлар ўзбек мусаввирларининг ижоди ҳақида турли хил мақолаларни чоп этди. Жумладан, энг нуфузли ҳисобланмиш "Ван Макон" газетасида журналист мадам Бароннинг "Ан ахсис анспере" сарлавҳали ярим саҳифа материали чоп этилди.

Нурилла иймангибгина ўша газета қийқимини бизга кўрсатган бўлди. Биз эса ундан нима ҳақида эканлигини тушунтириб беришини сўрадик. У таржима қила бошлади: "Яратаётган, чизаётган мусаввир". "Шаҳарда осуда тинчлик ҳукм суради. Кимдир мева-чевасини сотиш билан овора. Кимдир кундалик юмуш билан банд. Санкт-Петербург академиясини тамомлаб келган ўзбек мусаввири Нурилла Худоймуродов 6 ойдирки, эрта тонгдан ашқол-дашқолини олиб чизишга тушади. У французлар англамаган рангларни, чизгиларни, нозик ҳолатларни моҳирона тасвирлаш билан машғул". — Хуллас: шунақа гаплар дея ўйланиб қолди у.

— Сиз француз тилини биласизми?

— Ўша мамлакатда яшагандан сўнг ўрганмай иложингиз ҳам йўқ.

— Рус тили қийинми, француз тили қийинми?

— Русчадан кўра, французча мураккаброқ. Баъзи сўзлар бир неча маъно англатади. Бундан ташқари ҳар бир шаҳарнинг ўзига хос шеваси мавжуд.

Сафар ОМОН,
"Ҳуррият" мухбири

(Давоми бор)

Дараклар

GLOBUS international life

Нефть нархи кўтарилишида рекорд натижа

Америка Қўшма Штатлари Президенти Жорж Бушнинг бу ҳақда билдирган фикрига таяниб, Саддам Ҳусайн билан ихтилоф ниҳоясига етгач, нефть маҳсулотларининг бундай қалтис равишда кўтарилишига ҳам барҳам берилади, дейиш мумкин.

Ироққа қарши олиб борилаётган ҳарбий ҳаракатларни қўллаб-қувватлаётган давлатлар, шу билан бирга нефть қазиб олувчи бошқа давлатлар ҳам нефть нархининг кескин ошиб кетаётганидан хавотирда. Улар Яқин Шарқда ва бутун дунёда "қора олтин" нархини мўътадил тарзда ушлаб турилиши борасида қатор амалий изланишлар олиб боришяпти.

Жума куни бир баррел нефть нархи 54 центгача кўтарилиб, эндиликда 34 долларни ташкил этмоқда. Бу — сўнгги икки йил ичидаги энг баланд кўрсаткич бўлиб, давлат раҳбарлари уни "рекорд натижа" сифатида эътироф этишди.

Ҳиндистон Россияга кўмак бермоқчи

Россия Федерациясининг авиасоз концерни ҳисобланган "Сухой" раҳбарияти қирувчи самолётларнинг бешинчи авлодининг яратилишини режалаштирган. Бунда Ҳиндистон ҳукуматининг ёрдами кутилмоқда. Ўз навбатида, Россия томони Ҳиндистон учун турли мақсадларда қўлланилиши мумкин бўлган 100-300 ўринли самолётлар етказиб беришни ва Ҳиндистон ҳарбий ҳаво кучлари ривожланиши учун ёрдам беришни ваъда қилган.

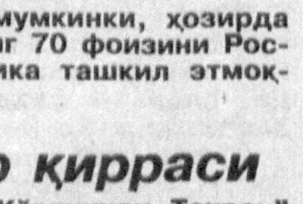

Бундай қалин ўзаро ҳамкорлик алоқалари қирувчи самолётларнинг бешинчи авлодини яратишга кенг йўл очиб беради, - дейди "Сухой" авиаконцерни ижрочи директори Михаил Погосян.

Маълумот ўрнида шуни айтиш мумкинки, ҳозирда Ҳиндистон ҳарбий кучлари базасининг 70 фоизини Россия Федерациясида ишланган техника ташкил этмоқда.

Теҳроннинг яна бир қирраси

Кўпчилик Мушфиқ Козимийнинг "Қўрқинчли Теҳрон" асари орқали бу шаҳарни чиндан ҳам қўрқинчли деб тасаввур қилса, ажабмас. Бўлса бордир, бироқ иқтисодий тадқиқотлар билан шуғулланувчи ташкилотлардан бири яқинда амалга оширган ҳисоб-китоб натижаларига қараганда, Теҳрон Яқин Шарқдаги мамлакат пойтахтлари орасида ҳаёт кечириш учун энг арзон шаҳар ҳам экан. Мутахассисларнинг айтишича, бу — Теҳроннинг ҳали кашф этилмаган яна бир қиррасидир. Ташкилот, шунингдек, Осака, Токио, Лондон шаҳарларини дунёдаги энг қиммат шаҳарлар қаторига киритади.

Бундай тадқиқотлар изчил тарзда: озиқ-овқат, уй-жой, транспорт, дам олиш каби 100 хил хизмат кўрсатиш харажатларини аниқлаш ва уларни қиёслаш орқали олиб борилади ҳамда жаҳоннинг турли нуқталарида жойлашган 134 шаҳар раҳбариятига ишчилар ойлик маошини тайинлашда қулайлик яратиш учун тақдим этилади.

Бу йилги тақдим этилган ҳужжатларда кўрсатилишича, Ҳарара (Зимбабве) — 134, Теҳрон (Эрон) —133, Карачи (Покистон) — 124, Истанбул (Туркия) — 102, Боку (Озарбайжон) — 94, Қувайт — 85, ар-Риёд (Саудия Арабистони) — 70, Доҳа — 68, Абу-Даби — 64, Манама (Баҳрайн) — 57, Унмон (Иордания) шаҳри 47-ўринни эгаллаган.

Интернет хабарлари асосида
Нодир ШОҲ тайёрлади.

✓ Қадрият

МЕҲР-МУҲАББАТ ВА ШАФҚАТ АЙЁМИ

Мана, орзиқиб кутганимиз муборак Қурбон ҳайити ҳам ташриф буюрди. Юзимизда севинч, ҳаяжон, қалбимизда сўз ила ифода эта олмайдиган туйғулар ҳукмрон. Айниқса, болажонларни айтмайсизми? Уларнинг қувончлари гўё кўкка етгудек.

Бугун барчамизда бир-биримизга нисбатан ҳар кунгидан кўра ўзгача меҳр, муҳаббат, шафқат билан муомаладамиз. Ёру биродарларимизни зиёрат қилиб, совғалар улашиб қутлуғ байрам билан муборокбод этяпмиз. Оила аъзоларимиз ёки дўстларимиз билан бирга сайлгоҳларда дам оляпмиз. Қурби етган хонадонларда қурбонлик қилиняпти. Маккаи Мунавварада эса ҳожиларимиз ҳаж ибодати билан машғуллар.

Мана шундай улуғ сана, яъни Қурбон ҳайити қандай байрам, бу улуғ кунларнинг одоби ва фазилатлари нимада эканлигини "Қурбонлик қандай ибодат?" рисоласи орқали сиз азиз муштарийларга етказишни лозим топдик.

Қурбонлик қандай ибодат? Қурбонлик ибодатининг тарихи анча узоқларга — Иброҳим алайҳиссалом замонларига бориб тақалади. Ҳазрати Иброҳим алайҳиссалом, бир ўғилли бўлсам, уни Аллоҳ йўлида қурбон қиламан, деб назр қилган эдилар. Орадан анча йиллар ўтиб, ўғилли бўладилар, аммо назрларини хаёлдан чиқариб қўядилар. Бир куни туш кўрадилар, тушларида ўз ўғилларини бўғизлаётган бўладилар. Шунда назрлари эсларига тушади ва бу ҳақда ўғиллари Исмоил алайҳиссаломга гап очадилар. Аллоҳнинг қудрати билан, ўғиллари улуғ бир таслимият намунасини кўрсатадилар.

Ниҳоят, Иброҳим алайҳиссалом назрларини амалга ошира бошлаганларида, Аллоҳ таоло Жаброил алайҳиссалом орқали бир қўчқор юбориб, инсон ўрнига ўшани қурбон этишлари мумкинлигини билдиради.

Ҳазрати Исмоилнинг ўрнига бир қўчқор қурбон этилишининг буюрилиши Аллоҳнинг инсониятга берган буюк неъмати ва лутфидир. Аллоҳ бандаларини ҳазрати Иброҳимдек бир пайғамбар воситасида инсонни қурбон қилишдан сақламаса эди, улар "инсон қурбон қилиш"дек даҳшатли бир одат билан одатланиб қолар ёки оғир бир мажбурият остида қолар эди ва бу қўрқинчли одатдан уларни ҳеч ким қутқариб qололмасди.

Қурбонлик — инсоннинг Аллоҳ наздида севимли ва яқин бўлишига васила бўлувчи ибодатдир. Қурбонлик қилиш билан инсон ўзининг Яратувчисига бўлган боғлиқлигини, Унинг ризолиги учун ҳар қандай фидокорликка тайёр эканлигини (ҳазрати Иброҳимдек) билдирган бўлади. Шунга кўра, бошқа ибодатларда бўлганидек, қурбонликда ҳам яхши ният ва чин ихлос муҳимдир.

Қурбонликнинг ҳукми. Қурбонлик қилиш вожиб амаллардандир. Фитр садақаси ҳам вожиб, аммо садақаи фитр қурбонликнинг вужубидан янада қувватлидир.

Сарвари Олам бир ҳадиси шарифларида айтадиларки: "Кимнинг шароити яхши бўла туриб қурбонлик сўймаса, у намозгоҳимизга яқинлашмасин".

Кимлар қурбонлик сўяди? Қурбонлик сўйиш **муқим** ва фитр садақа **нисоби** миқдорида бойликка эга бўлган ҳар бир эркак ва аёл мусулмонларга вожибдир.

Фақирлар ва сафардаги кишиларга вожиб эмас. Лекин сафардаги кимса нофила сифатида (ихтиёрий равишда) қурбонлик сўйса, жоиз. Сўймаса, гуноҳкор бўлмайди.

Имоми Аъзам Абу Ҳанифа ва Абу Юсуф ҳазратларига кўра қурбонликнинг вожиб бўлиши ақлга ва балоғат ёшига боғлиқ эмас. Шу нуқтаи назардан, балоғат ёшига етмаган болалар ва ақли заифлар учун уларнинг оталари ёки уларнинг ҳисобидаги молни идора қилиб турган кишилар қурбонлик сўйиши керак бўлади. Бу қурбонликлардан фақат уларнинг ўзларигина ейишади, бошқалар ея олмайди.

Қурбонлик нисоби. Нисоб — ҳар қандай молий ибодатни зарур қилгувчи бойлик миқдоридир.

Қурбонлик нисоби кишининг асосий эҳтиёжларидан (яъни, ўтирган уйи, уйига етарли даражадаги ашёси, мингувчи ҳайвони, уч қават кийими, ўзига ва боқишга масъул бўлган кишиларнинг бир йиллик нафақаларидан) ва қарзидан ташқари йигирма мисқол (80,18 грамм) олтин ёки шунинг қийматидаги пул ёки нарсадир. Бошқача айтганда, нисоб миқдорида бойлиги бор киши учун йилда бир марта Қурбон ҳайити кунларида жонлиқ сўйиш вожиб бўлади. Олдин фақир бўлиб, Қурбон ҳайит кунларида бойиб кетган киши учун ҳам қурбонлик вожибдир.

Қурбонлик саҳиҳ бўлишининг шартлари. Қурбонлик сўйиш кунлари ҳайит намози ўқилгандан кейинги уч кундир. Арафа куни ва ҳайитнинг дастлабки уч кунидан кейин сўйилган жонлиқ қурбонлик ўрнига ўтмайди.

Қурбонликнинг рукни. Ҳайвонни сўймасдан тирик ҳолида бир йўқсилга бериш қурбонлик ибодати ҳисобланмайди. Бу фақатгина садақа бўлади.

Бироқ қурбонлик ўзига вожиб бўлган кимса, сотиб олган қурбонлигини қандайдир сабаб билан сўймаса ёхуд қурбонликка бирор жонлиқ ололмай қолган бўлса, унда қурбон ҳайити кунлари ўтгандан кейин қурбонлик ҳайвонининг қийматини фақирларга садақа ўлароқ беради. Бундай вазиятда сотиб олиб сўйлмаган қурбонлигини фақирга тирик ҳолида ҳам бериши мумкин.

Қурбонлик териси. Қурбонликнинг териси бир фақирга садақа қилиб берилиши мумкин. Бу терини сотиш ҳам, қассобга "пичоқ учи" сифатида бериш ҳам жоиз эмас.

Ҳаким ривоят қилган бир ҳадисда Расули Акрам: **"Қурбонликнинг терисини сотган кишининг қурбони йўқ ҳисоби"** (яъни, у қурбонлик сўймаган киши кабидир), дея марҳамат қилганлар.

Қурбон ҳайити. Қурбон ҳайити байрами қамарий ойлардан зулҳижжанинг ўнинчи куни бошланиб, тўрт кун давом этади. Байрамнинг тўртинчи кунига Арафа куни ҳам илова қилиниб, бу беш кун "Айёми Ташриқ" дейилади.

Қурбон ҳайити кечаси ва байрам кунлари мустаҳаб бўлган амаллар. а) Байрам кечаларини дуо ва ибодат билан ўтказмоқ, қазо намозларини адо этмоқ, Қуръон ўқимоқ ва истиғфор келтирмоқ лозим. Байрам кечалари қилинган дуолар мақбулдир. Табаронийнинг Убада ибн ас-Сомит (р.а.)дан келтирган ривоятига кўра, Расули Акрам: **"Рамазон ва Қурбон ҳайити кечаларининг савобидан умид қилиб, ибодат билан ўтказган кишининг қалби қалблар ўлган кунда ўлмайди", деб марҳамат қиладилар.**

б) Ҳайит куни эрталаб вақтли туриб, намозга боришдан олдин яхшилаб ювиниб, тозаланиш керак;

в) тоза ёки янги кийимларни кийиш;

г) кучи етса, намозга пиёда кетиш (чунки Пайғамбаримиз бундай намозга юриб борганлар);

д) хушбўй ҳидли, жоиз бўлган гул сувларидан ёки мушкдан сепиш;

ё) очиқ чеҳрали ва хурсанд кўриниш;

ж) ҳайит намозига бораркан, йўлда такбир келтириш;

з) қурбонлик сўймоқчи бўлса, унинг гўштини егунга қадар рўзадор каби бир нарса емаслик ва ичмаслик;

и) қурбонлик гўштидан ифтор қилиш (чунки Пайғамбаримиз шундай қилганлар);

й) бола-чақасига кўпдан-кўп совға олиш керак.

Бу муборак кунлар кишилар ўртасидаги меҳр-оқибатни, мурувватни кучайтирувчи кунлардир. Аллоҳ таоло ушбу Қурбон ҳайити байрами кунларимизни барчамиз учун муборак қилсин. Унинг савобидан ҳаммамизнинг баҳраманд бўлишлигимизни насиби рўзи айласин.

Иноят УБАЙДУЛЛАЕВА
тайёрлади

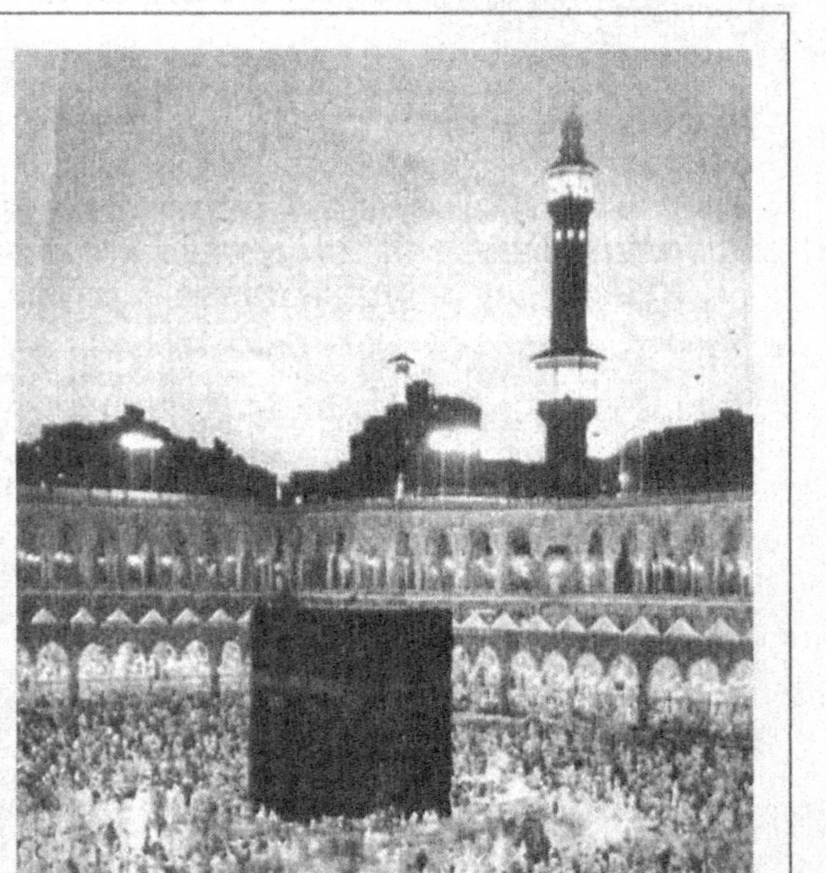

Қутлуғ Ийд ал-Адҳо — Ҳажжи Байтуллоҳ,
Сизга азал-абад хуш дарак бўлсин!

Саодат ва сано, сахо айёми —
Қурбон ҳайитингиз муборак бўлсин!

Абдулғани ЖУМА олган сурат.

✓ Мулоҳаза

ШАВҚ ШАРОРАТИДА

Вояга етган қизнинг алласини эшитган эмасмиз. У ёғини сўрасангиз, ўзбекларда қизлар куёвга чиқиб, то бир-икки болали бўлгунича ҳам қайнона-қайнотаси олдида алла айтишдан ийманади

Сим арқон устида одимлаётган дорбознинг жони ҳамиша қил устида: қоқ ўрта йўлга оёқ қўйиши шарт бир энлик ўнгга ё чапга тойрилса, тамом, бу янглишуви унга кўп қимматга тушади.

Аслида, ҳар ишда ҳам мана шундай "олтин ўрталиқ" бор. Уни билиш, билишгина эмас, дилдан ҳис қилиш эса ниҳоятда муҳим. Банда бехато бўлмайди, турган гап, биронбир киши йўқки, мен ҳеч қачон адашмайман, дея олсин — ҳамма ҳам янгилиши мумкин. Шунинг учун ҳам ота-боболаримиз буни бўйинга олиб, бирор гапни кесиб айтган чоғларида "валлоҳу аълам" (Аллоҳ таоло янада билгувчироқ), деб қўйганлар. Мен ҳам, ушбу мақолада айрим миллий хусусиятларимиз ва диний тушунчаларимиз тўғрисида фикрларни ўртага ташлар эканман, айтадиган гапларимга шубҳам борлиги учун эмас, азбаройи унинг тугал эмаслигини тан олиб, бошдаёқ истиғфор айтгим келади.

Биласиз, узоқ вақт димланиб ётган сувнинг дамбаси олиб қўйилса, тошқин юз беради. Ариқ даҳаналари бузилади, қирғоқ ўпирилади. Маънавият соҳасида ҳам шундай. Қарийб бир аср давомида асл миллий ва диний урф-одатларимиз бидъат, эскилик сарқити деб йўл берилмай келгани, бир неча авлод улардан узоқ руҳда таълим олиб вояга етганидан сўнг келган ҳуррият шавқида гоҳо аждодлар анъаналарини бузиш ҳоллари юз берди, бу ҳол ҳали-ҳануз давом этаяпти. Гап шу ҳақда.

... Ҳозир нима кўп, газетаю журнал кўп. Бирон нарсани қаерда ўқиганингни эслаб қолиш ҳам осонмас. Ҳайтовур, ўтган йил охирларида бир жонкуяр қаламкаш дўстимизнинг мақоласи чиққан эди. У киши фарзандларга тарбия берганда миллий урф-одатларни ҳам ўргатишни унутмайлик, деган маънодаги гапларни ёзиб, "хўш, ҳозир ўрта мактабни тамомлаётган, яъни 11-синфда ўқиётган қизларимиздан неча фоизи алла айтишни билади, эвоҳ, бу борада ҳали мақтагулик ҳолимиз йўқ", деб афсусланади.

Рост, кўп қизлар алла айтишга уста эмас.

Аммо ҳамонки мақсад фарзандларга миллий хусусиятларни ўргатиш, миллий урф-одатларни сингдириш бўладиган бўлса, унда ҳали мактаб партасида ўтирган қизларнинг қойиллатиб алла айтишини талаб қилиш кўпам ўринли эмасдай. Бизда бўй қизлар алла айтмайди-ку? Айтадиган бўлса, айб саналади.

Тўғри, қизалоқлик чоғида укасининг бешигини тебратиб, онаси ёки бувисига тақлид қилиб аллани гумбурлатаверишши мумкин, бу бошқа гап, аммо вояга етган қизнинг алласини эшитган эмасмиз. У ёғини сўрасангиз, ўзбекларда қизлар куёвга чиқиб, то бир-икки болали бўлгунича ҳам қайнона-қайнотаси олдида алла айтишдан ийманади. Ҳа- шунчалик!

Аллани, одатда бувилар айтади, алла айтишни шуларга чиқарган. Миллийликка қайтар бўлсак, асл миллийликка — намоён бўладиган, аммо намойиш бўлмайдиган миллийликка қайтишимиз даркор.

Ҳозир нима бўлаяпти? Ҳали синфлараро, ҳали мактаблар ўртасида "алла айтиш" мусобақалари ўтказилади. Сўнг туманда, кейинроқ вилоят, ниҳоят мамлакат миқёсидаги биринчиликларга навбат келади. Бир вилоятда фольклор дасталари беллашуви, бошқасида ҳамшира қизлар десангиз. Спартакиада бўп кетади!

Бу беллашувларда она бўлиш уёқда турсин, ҳали эрга тегмаган, чимилдиққа кирмаган қизлар келинчаклар каби безаниб, овози қанча бўлса, савтию авжига чиқариб,, "алла" деб ашула айтишади. Саҳна ўртасига бешик чиқдими, бўлди — алла мусобақаси кетади. Албатта, бешикда бола йўқ, бўлмаса, бу чинқиришлардан ором олиб ухлаш ўрнига, эси чиқиб кетар эди.

Бешикка ўзбек халқи ниҳоят эҳтиёткорона муносабатда бўлади, болажон элимизда бешикка боғлиқ расм-русум, ирим-сиримлар кўп. Шулардан бирига кўра, бўш (бола солинмаган) бешикни тебратма, ёмон бўлади, деб уқтирилади. Водариғки, бу ўзбошимча саҳналарда муқаддас тушунчаларга эътибор камроқ бўлар экан.

Алла дегани қўшиқ, онанинг қўшиғи. Аммо ашула эмас. Бинобарин, унинг мукаммал қофияланган, бир текис вазнга тушадиган "адабий" матни бўлиши ҳам шарт эмас. Муҳими, унинг жони бўлсин, жони эса она юрагидан оқиб чиқадиган оҳанг, мунг, ҳасрат, умидворлик ва илтижо... Деярли, сўзсиз қўшиқ.

Тағин бир гап. Ўзбекларда ҳар юртнинг, ҳар гўшанинг ўз алласи бор. Хоразм алласи Сурхондарёникига ўхшамайди, Андижонники Жиззах алласидан фарқ қилади. Ҳатто, паркентлик она айтган алла бекободликникидан, уники эса бўкалик дугонасиникидан бошқача. Ва буларнинг ҳар бири ўз руҳияти билан тароватли, алоҳида оҳанги билан жозибали!

Тўғри, қаерда яшашидан қатъи назар, ўзбек эли ягона халқ сифатида тобора жипсликка, яхлитликка интилади, бизнинг куй-қўшиғимиз, шева-ю удумларимиз умумийлашиб, "ялакат мағиз" каби тобора бирлашиб бориши табиий. Аммо маҳаллий ўзига хосликлар, агар умумий миллий қадриятларимизга бегона бўлмаса, бирхиллаштирилиши шарт эмас. Жумладан, алла ҳам.

Бироқ ҳозир маданият муассасалари томонидан уюштирилаётган, чучмал сценарийлар асосида саҳнага қўйилиб, телевидения орқали элга намойиш қилинаётган "алла айтиш биринчиликлари" орқали, истаймизми, йўқми, улар бир қолипга туша боради, бир хилдаги, бир қолипдаги "чиройли" айтишга ўтилади. Меҳригиёси йўқ, шираси йўқ алла, алла бўлармишми? Ҳар бир онанинг кўксидан келган сут бошқа бировнинг боласи учун оддий бир сут, аммо ўз туққан фарзанди учун жон озиғи бўлганидай, ҳар бир она ўз боласи учун аллани ўзи тўқигани маъқул ва бу алла руҳнинг жон озиғи бўлади. Боланинг онага меҳри ҳам эҳтимол шу алла орқали уйғонса, камол топса.

Демоқчимизки, аллани реклама қилиш, "оммалаштириш" шартмикин? У шунчалар нозик нарсаки, тегсангиз бузилади.

... Наврўзга йўл кенг очилган йиллар миллий ўзанларга қайтиш даври эди. Ҳар бир маҳаллада, кўп хонадонларда дошқозонлар қурилиб, бир ойнинг нари-берисида ҳали у жойда, ҳали бу жойда сумалак пишириш урф бўлди.

Сумалак нима — ҳамма билади, у аёллар таоми. Аммо илгари бу тансиқ таомни ҳар қандай хотин эмас, маҳалла-куйда яхши ном билан танилган покдомон кайвонийларгина пиширганини ҳам биламизми? Бу онахонлар том ихлос билан ҳатто рамазондан бўлак вақтга тўғри келса ҳам, атайин рўза тутган ҳолда диний китоблар ўқиб, ё қадимги ривояту, нақллардан айтиб, бедор ўтириб, пиширишарди уни. Қозон очилган чоғида Қуръон тиловат қилинади. Ўчоқ ковлаш, ўтин ёриш каби оғир ишлар тугагач, эркаклар яқин йўламас эди.

Ҳозир-чи? Шу баҳонада ичиб олиб, сумалак ўчоғи атрофидан кетмай, ҳар хил қўсқи гапларни айтиб, қайнаётган дошқозонга тушиб кетгудек бўлиб, тентираб юрган маст-аласт кишилар, қозон буёқда қолиб, тўйхона ичида базм қилиб, қийқириқ солаётган аёллар...

Миллий урф-одатлар билан диний негизда келиб чиққан удумлар кўпинча ўзаро қоришиб, бирбутунлик, яхлитлик касб этади. Аммо руҳан унисидан ҳам, бунисидан ҳам узоқ бандалар учун эса муқаддас нарсанинг ўзи йўқ — керак бўлса, ўзини диндор кўрсатиб, эътиқодни чайқовга солиб пул топади.

Масалан, тақводор бўлиб кўриниш учун дўкони ё фирмасига "мусулмонча" от ҳам қўяди. Шу замонда хўп болалаб кетган "Аль-мумтоз", "Ал-ворис"... каби номлар ана шу туфайли келиб чиққан. Бу нима экан, бозор иқтисодиёти замонида Қуръонда келтирилган энг муқаддас тушунчалар ҳам бозорга солиняпти.

Масалан, Кавсар — жаннатдаги булоқ дегани. Эътибор беринг, ҳатто Маккатуллодаги зам-зам сув ҳам эмас, нариги дунёдаги, жаннат ичидаги чашма. Илоҳий тушунча у. Энди "Кавсар" минерал суви-чи? Нима, аллақайси бир фирма чиқиб жаннатга рейс уюштириб, сув олиб келиб сотаяптимикин? Йўқ, азаматлар ўзимизнинг оддийгина сувни фильтрация қилиб, газлантириб пуллаяпти, холос. Э воҳ, уни ҳатто "Оби ҳаёт" (мангу тириклик бахш этадиган, тетиклантирадиган сув) деб номлаганларида ҳам бунчалик шаккоклик бўлмасди. Лекин сувфурушлар бунга ўлақолса кўнмайди, уларга товар белгиси сифатида "Кавсар"нинг жаранглаши кўпроқ маъқул ва бу жарангдан муллажиринг кўпроқ унади, уларга мана шуниси керак, вассалом!

Руҳоний оламимизга, эътиқодимизга дахлдор илоҳий тушунчалар, миллий ор-номусимизга дахлдор қадриятлар... Ким билади, жаннатларни масхара қилаётганини, маъданли сувга шунақа ном берганларнинг ўзлари ҳам билишмагандир балки. Аммо гоҳи билимсиз шаккокнинг жоҳиллиги билимли атеистнинг куфридан ҳам ўтиб тушади. Униси, ҳар тугул, одамларнинг туйғуларини таҳқирлашдан ўзини тия олади-ку.

... Кўп мулоҳаза сўнгида яна бир гапни ҳам айтишга қарор қилдим. Балким, янглишаётган чиқарман.

Деярли ҳар куни радио ва телевидения орқали, газета ва журналлар саҳифаларида она юртимизни таърифлашга эҳтиёж туғилса, "Ўзбекистон — Аллоҳ таолонинг назари тушган замин" деган ибора қўлланадиган бўлиб қолди. Албатта, бу гапдан кўзланган муддао эзгу эканлиги тушунарли — юрт тупроғининг унумдорлиги, боғ-роғларинг мўллиги, ўлканинг беқиёс гўзаллигидан ифтихор ва шукрона.

Аммо она-тилимизда илгари бирор омадли киши ё обод жой тўғрисида "Хизр назар қилган" деган ибора бор эди. Яқинда Муҳтарама Улуғова деган адиба ҳам радиодаги бир чиқишида юртимиз Хизр назари тушган юрт, деб айтди ҳам. Аммо она тилимиз хазинасида "Аллоҳ таоло назар солган" деган таъриф йўқ, бўлиши мумкин эмас ҳам-да.

Нега?

Шунинг учунки, ислом ақидаларига кўра, Аллоҳ назарини ҳеч бир ўлка, ўлка нима экан, ҳатто бу замин кўтаролмайди. Албатта, уламоларимиз яхшироқ билишар, диний китобларда Аллоҳ таоло ерга фақат икки бор назар қилганлиги тўғрисидаги хабарга кўзимиз тушди, холос. Улардан биринчиси — Тангри ҳамма нарсадан аввал бир олмос яратди ва унга ҳайбат назарини солганида, олмос эриб, сув бўлиб оқди, кўпикланди ва бу кўпикдан тупроғу тоғу тошлар бино бўлди, бу замин ана шундай яратилди, дейилади. Яъни, энг қаттиқ жисм бўлган олмос бу назар тушган чоғида сув янглиғ эриган! Иккинчи назар шарҳи эса бундай: Аллоҳ таоло билан сўзлашган Мусо алайҳиссалом Тур тоғига чиқиб "Ё Раббим, энди жамолингни ҳам кўрсам" деб илтижо қилганида, "Сен Бизни кўролмассан, аммо тоғдан тушиб, узоқдан унга қараб тур", деган нидони эшитади. Фалаклар орасидан бир қатим нур тоғ қоясига тушади — тоғ куйиб, тошлар кулдай уқаланади. Илоҳий маънода, Аллоҳнинг назари ана шундай қудратли!

Бояги гап ҳатто диний жиҳатдан тўғри бўлганида ҳам, Ўзбекистон — 1924 йилда Шўро ҳокимияти томонидан миллий чегаралаш ўтказилганида ҳозирги ҳудудий кўриниш касб этган, буни эсдан чиқармаслик керак. Илгари ота-боболаримиз бирон чорбоққа, чорбоғ нима экан, не бир табаррук мусаллолар ҳақида гапирганда ҳам бу ерга Аллоҳ таолонинг назари тушган, деган гапларни айтмаганлар, ҳозир ҳам хўп фаровон, обод ислом юртларида ҳам бундай гап айтилмайди. Улардан биз ёқларга келадиган меҳмонлар олдида кулги бўлиб қолмайлик тағин. Борингки, бу сўз "Аллоҳнинг марҳамати билан юртимиз кут-баракали" деган маънода, мажозий тарзда қўлланаяпти, дейиладиган бўлса, у ҳолда ҳам, ҳар ҳолда Аллоҳ пайғамбарини юбориб, ваҳийлар туширган не диёрлар бор, эли янада фаровон юртлар бор, буни ҳам назардан соқит қилмаслик жоизмикин, дейман?

Бу гапларни ёзишдан муддаом...

Асл миллий хусусиятлари-ю, урф-одатларидан, диний анъаналаридан бизга қараганда кўпроқ узоқлашиб қолган баъзи қўшни элларни кўриб турибмиз.

Ҳар бир миллат дегани тил муштараклиги, ижтимоий психология ягоналиги, бир ҳудуд, иқтисодий ҳаёт тарзининг умумийлигидай омиллар туфайли бошқалардан фарқланиб туради. Назаримда, булар орасида энг муҳими — руҳий бирлик. Урф-одатлар, анъана ва удумлар миллатнинг уюшувида катта рол ўйнайди.

Тарихий хотирасиз келажак йўқ. Бу гапни кенг маънода тушунайлик. Удум ва анъаналаримиз, диний қадриятларимиз бизнинг ақча билан ўлчаб бўлмас бебаҳо бойлигимиз. Уларни синчиклаб ўрганиш, келгусид ёш авлодни баркамол қилиб тарбиялашда асқотадиганларни кенг ёйиш, янада тараққий топтириш лозим. Лекин билиб-билмай "таҳрир" қилиб бўлмағур янгиликлар киритмасдан ва бузмасдан, албатта.

Зуҳриддин
ИСОМИДДИНОВ

ТАҲРИРИЯТДАН: Муҳтарам муаллифимиз ўзига хос мулоҳаза билан сизга мурожаат қилди. Унинг айрим фикрлари баҳсли, эътирозларга сабаб бўлиши мумкин. Бироқ мақсад эзгу — КОМИЛЛИКдир. Ҳақиқат эса баҳсларда туғилади. Фикрларингизни кутамиз.

✓ Ибрат

ИЛОҲИЙ КАРОМАТЛАР

Шоҳруҳ Мирзо замонасида Шайх Неъматуллоҳ отлиғ мутасаввиф ҳаромдан қочиш салоҳиятининг зўрлиги билан донг таратган эди. Кунлардан бир кун ҳузурига келган Шайх Неъматуллоҳга Шоҳруҳ маъноли назар ила тикилиб дебди:

— Эшитишимга кўра биз юборган неъматларни еярмишсиз. Ҳолбуки, уларнинг ичида ҳаром нарсалар борлиги ҳам эҳтимолдан йироқ эмас...

Шайх Неъматуллоҳ эса жавоб қайтарибди:

— Бизга ҳалоли етур, ҳароми етмас. Аллоҳ қачонки қулини ҳаромдан ҳимоя этса, унга ҳаром едирмас, ҳатто ул қул ҳаром емак азминда бўлса ҳам. Шоҳрух Шайхнинг бу сўзлари заифлигини исботламак учун кўп ўтмай бир зиёфат ташкил этади ва яширин келишувга мувофиқ кимнингдир қўлидаги моли тортиб олиниб сўйиладиган бўлибди. Амир одамлари шундоқ шаҳар ташқарисидаги яқин ўтлоқда ягона қўзисини ўтлатиб юрган бир аёлнинг қўлидан уни зўрлик билан олиб келтириб сўйишибди.

Шоҳ, сарой амалдорлари ва Шайх Неъматуллоҳ — ҳаммалари бир дастурхон атрофида ўтириб қўзи гўштидан пиширилган овқатни ейишибди. Шайх таом еркан, орасида ҳалол неъмати учун Аллоҳга шукрлар ҳам билдирибди. Дастурхонга дуо қилиш вақти ҳам етибди:

— Ҳазрат! "Аллоҳ ҳаромдан қочган қулларини ҳимоя айлар, ҳаром едирмас", — дердингиз. Лекин ҳозир сиз ҳам ҳаромни бол янглиғ едингиз. Аллоҳ сизни муҳофаза қилмади. Бунга не дерсиз?

— Мен ҳаром емадим. Менинг еганим ҳалол эди. Ҳаромни сиз едингиз, — дебди Шайх.

— Эҳ, бу ёғи қандоқ бўлди, — дебди шоҳ, — сизу биз гўштини еган қўзини одамларимиз бир хотиннинг қўлидан зўрлик ила тортиб олиб келишган эди. Демак, зўрлик билан олинган молнинг ҳаромлигига шак-шубҳа йўқ!

— Ўша қўзи мен учун ҳалолдир. Сизларга эса ҳақиқатда ҳам ҳаромдир. Истасангизлар ўша муштипар аёлнинг ҳузурига одам юбориб буни сўраб-суриштирмоғингиз мумкин.

Шоҳруҳ зудлик билан аёл ёнига одам жўнатибди. Улар аёлдан нечун шаҳарга кираверишдаги бир жойда қўзисини ўтлатиб юрганлигини сўрашибди. Ҳеч нарса ва воқеадан хабари йўқ ҳалиги хотин бундай жавоб берибди:

— Мен кўпдан буён Шайх Неъматуллоҳ номли бир авлиёнинг кашфу кароматлари тўғрисида эшитиб юрардим. Қўзини шу зотга атагандим ва унга элтаётган эдим. Аммо сизлар уни қўлимдан тортиб олдингизлар. Ул зотнинг ҳаққига хиёнат қилиб, ҳаром ейдиган бўлдингизлар.

Хуллас, бу воқеадан сўнг Шайх Неъматуллоҳнинг авлиёлигига Шоҳруҳ Мирзо ҳам асло шубҳаланмайдиган бўлган экан.

* * *

Ўз даврининг ҳукмдори Саййид Абулвафо ҳазратларини имтиҳон қилмоқчи бўлибди ва шу йўл билан ихлос ҳамда валийлик даражасини англамоқни кўзлабди. Бунинг учун ҳалол меҳнат билан топилган юз динорнинг орасига ҳаромдан қўлга киритилган ўн динорни ҳам қўшиб қўйибди. Ўша ўн динорга шундай белги қўйилибдики, буни шоҳдан бошқа ҳеч ким фарқлай олмас экан.

Шоҳ ҳамма динорларни бир идиш ичига солиб, хизматкорларидан бирининг қўлига тутқазибди-да:

— Буни Абулвафога элтиб бер, толиблари ила баҳам кўрсин, — дебди.

Хизматкор шоҳ ҳадясини соҳибига етказибди. Абулвафо ҳазратлари муридларидан бирига:

— Динор солинган идишни олғил ва муҳрини очиб, уни бошқа идишга бўшатгил, — дебди.

Шундан сўнг у "Биз мана буни олурмиз, мана буни олурмиз...", дея ҳаром билан топилган динорларни бирма-бир четга ажратибди-да, уларни бир косага солиб:

— Бу динорлар фақирларга нафақа сифатида харж этилмас. Кўтар буларни, шоҳнинг ўзи харжласин, — деб ортга қайтарибди.

Халифа қайтарилган динорларни қўлга олиб қарасаки, ўша ўзи белгилаган динорлар экан. У шунда тож-ул-орифин Саййид Абулвафо ҳазратларининг Аллоҳнинг валий қулларидан эканлиги ва ҳаромни хатосиз фарқлай олишига тўла тан берган экан.

Иброҳим ҲАҚҚУЛ
таржимаси.

✓ Эътироф

ИНСОН — ИККИ ОЛАМДА АЗИЗ ВА МУКАРРАМ

Аллоҳ таоло Одамни яратганидан сўнг, ундан сўрабди:

— Ўз наслингдан яралажак одамзодни кўришни хоҳлайсанми?

— Ҳа, — дебди Одам Сафий.

— Икки путингнинг орасидан ерга қара, — дебди.

Одам айтилган тарзда ерга нигоҳини қаратган экан, бутун ер юзини чумоли мисоли босиб ётган одамларни кўриб, ваҳимага тушиб, қўрқиб кетибди.

Аллоҳ таоло:

— Нега бунчалик қўрқиб кетдинг? — сўрабди ундан.

Одам Сафий:

— Бунчалик кўп одамга ейишга овқат, ётишга жой, кийишига кийимни қаердан топиб бераман, — дебди.

Аллоҳ таоло:

— Бунинг ташвишини чекмагин. Сени мукарраму азиз қилиб яратдим. Сенга ҳамма инсу жинс, малоикалару фариштаaларни сажда қилдирдим. Биргина Азозил ўзининг оловдан яралганини пеш қилиб, сажда қилмади. Ул малъун бўлди. Эй, Одам, сен азизсан! Шунинг учун ҳам сенинг наслингни тўрт қаватга жойлайман. Бунинг биринчиси отанинг белида, иккинчиси онанинг қорнида, учинчиси ернинг устида, тўртинчиси эса ернинг остида бўлади, — дебди.

Одам Сафий:

— Ўзингга шукурлар айтаман. Сен доно, Сен бийно, Сен қудратлисан, — дебди.

Ҳа, инсонга муқаддас Қуръони Каримда берилган баҳо — шарифул кайнавн, яъни инсон икки оламнинг мукаррам ва азизидир.

Одам сўзи араб алифбосида уч ҳарфдан иборат бўлиб, унинг биринчиси О ҳарфи — Аллоҳ қудратининг маҳсули, Д — Аллоҳ донолигининг маҳсули, М — Аллоҳ муҳаббатининг маҳсули эканлигига ишоратдир. Одам — одил, одам — доно, одам — Аллоҳ таолога муҳаббатли бўлмоғи керак.

Қалбида Аллоҳга муҳаббати бор одам шарми ҳаёли, ҳалол луқмали, тўғри сўзли ва иймон-эътиқодли бўлади. Инсон зоти ёвузлик қилмаслиги жоиз. Шарми ҳаёсизлар, ҳаромхўрлар, кибрга, риёга, таъма ва таъната берилиб шайтон йўлини тутганлар ҳар қандай ёмонликдан, хасислик ва худбинликлардан, қабоҳатли ва разолатли ишлардан қайтмаслар. Демак, бани башар фарзанди икки хилда бўларкан. Буларнинг биринчиси — солиҳ бандалар, иккинчиси эса гуноҳкор бандалар. Биринчиси — тонгла қиёматда жаннатга киради, иккинчиси эса дўзахга маҳкум этилади. Аллоҳ таолонинг ғазабидан, қаҳридан, шармидан уялган ва қўрққан бандалар ҳеч маҳал гуноҳ ва ҳаром ишларни қилмаслар. Бунинг акси ўлароқ, бу фоний дунёга меҳрини ва муҳаббатини боғлаганлар, ҳар қандай ёвузликдан қайтмаслар. Улар бир-бирларига хиёнат қиладилар, фиску фасод ишларнинг бошида бўлади. Бидъат ва хурофотларга берилади. Фиръавн, Хорун ва Шоддодга ўхшаш худоликни даъво қилишдан ҳам қайтмайди.

Одатда солиҳ бандалар, илмпарвар, юртпарвар, инсонпарвар, саховатли ва ҳимматли, меҳр-мурувватли, қисқаси, Аллоҳга муҳаббатли бўладилар. Қалбида муҳаббати йўқларнинг қилмиши ҳийла, бузғунчилик, қаро ишлар билан машғулликда. Ўз нафсининг қули бўлган бундай кимсалар отасини ҳам, онасини ҳам, борингки, ака-укалари ва опа-сингилларини, қолаверса, яқинларини ҳам ҳурмат қилмайди, уларнинг аҳволидан хабар олмайди, уларга зарур бўлганида ёрдам ҳам кўрсатмайдилар. Бу тоифадагилар бойлик орттириш йўлида ватанига, туғишганларига хиёнат қилишади. Мунофиқлар ҳам шундайлардан чиқади. Биз уларни аслида худбин, инсофсиз ва иймонсиз деймиз. Ориф ва комил инсонлар кам эмаски, улар билан ҳаётимиз ҳамиша гўзалдир.

Биз икки асрни кўрган бани башар фарзандининг бахтли авлодимиз. XX асрнинг 40—50 йиллари. Ҳали мурғак бола эдик. Ҳисор тоғ этакларида сакраб, чопқиллаб ўйнашиб юрардик. Болалик оғушининг фурсатлари тутқич бермасдан ўтиб кетишини хаёлимизга ҳам келтирмасдик. Тўғриси, ҳаёт фалсафаси, умргузаронлик ташвишлари нима эканини билмасдик. Яхши-ёмон, дўст-душманнинг фарқига ҳам бормасдик. Боботоғдан ҳар тонг бош кўтариб чиққан қуёшни кўриб, шодликка тўлардик. Қуёшнинг Ҳисор тоғларидан ўтиб кетиши эса туннинг бошланиб, кечки ўйинларни ўйнаб, ухлаб ётишимиз бўлган эди.

Ўша беғубор, бокиралик пайтларимизда кун билан туннинг фарқини қуёш чиқиши ва ботиши деб билганмиз. Куннинг бизга кўринган қайноқ ҳаёти одамларнинг ҳаракатида намоён эди. Туннинг фарқли жиҳати сокинлик, тинчлик бўларди.

Болалик ҳақида ҳар кимнинг тушунчаси бир хил бўлмайди. Қишлоқ билан шаҳар болаларининг турмуш тарзи ўзгача, айнан, тоғликлар билан пасттекисликдаги қишлоқларда ўсган ёшларда ҳам ўзига хослик мавжуд.

Ушбу хотира қайдларимни беғубор ёшлигимни қайта эслаш учун атайин тилга олаётганим йўқ. Бунга туртки бўладиган сабаблари бор. Буни ўша пайтлардаги меҳр-мурувват туйғуларида кўргандай эдим. Ўшанда бир майизни қирққа бўлиб ейишарди. Бир коса сувни бир давра одам ичиб, чанқоғини босарди. Йўққа, албатта, бор берарди. Хасислик йўқ эди, оқибат кучли эди. Ҳозиргидек кўркам, қават-қават уйларда ва коттежларда яшамасалар ҳам, зеро иттифоқлик, тотувлик ва аҳиллик яхши эди. Буларнинг ҳаммаси оддийлик ва тавозеъликда, меҳр-оқибатлиликда кўзга ташланиб турарди.

Ёшимиз улғайиб, ўзимиз кексайиб қолган айни пайтларда ўша оқибатли кунларни қўмсаб қолгандаймиз. Ҳа, бугун оқибат танқислиги сезилмоқда. Биз ҳазм қилаолмайдиган ҳозирги баъзи бир одатларни кўриб, баъзан ҳайратга тушиб қоламиз. Ўзига тўқлар эса кўпроқ, фақат ўзларини ўйлайдиган бўлиб қолган. Тўй ва айрим тантаналарга ҳам фақат тўқларни, амалдорларни чақирадилар. Маҳалла ва гузарларидаги мактаб, тиббий масканлар ҳолидан хабар олаётган сарватмандларимиз ҳам жуда кам. Яқинлари ва қўни-қўшнилари орасида ночор ҳаёт кечираётганлари бўлатуриб, уларга мурувват қўлини чўзмайдиган, ўзи яшаб турган ҳудуднинг озодалигига, атроф-муҳит муҳофазасига бепарво қарайдиган бойлар борлигидан ҳижолат чекамиз. Мазкур 2003 йил "Обод маҳалла йили" бўлганлиги учун ҳам шу нарсага эътиборни қаратмоқчиманки, нега улар ўзлари юрадиган йўлга, маҳалласига қарамайдилар. Шу ўринда бир ривоятни келтирмоқчимиз: "Расулуллоҳ (с.а.в.)дан сўрадилар: "Ё Расулуллоҳ, биз дунёдан фориғ бўлганимизда ер юзи яхшими ёки ости?" Расулуллоҳ (с.а.в.) дедилар: "Агар ҳокимларингиз солиҳ ва одил бўлсалар, **бойларингиз саҳий ва хайрпеша бўлсалар,** нимаики қилмоқчи бўлсангиз ўртада маслаҳат билан ҳал этиш одат қилинган бўлса, ер усти яхшидир. Агар ҳокимларингиз золим ва жабр қилувчи бўлсалар ва бойларингиз бахил бўлиб, ишларингизни хотинларингиз билан маслаҳат қилиш одат бўлса, ер ости яхшидир". (Муҳаммад Салим ибн Муҳаммад Бухорий. "Дурратул-ваъизин" — "Насиҳат дурдоналари").

Инсон бежиз икки дунёда азиз ва мукаррам қилиб яратилмаган. Биз эса бунинг маъносига ҳамиша ҳам тушуниб етавермаймиз.

Абдулҳамид
ҲАБИБУЛЛАЕВ,
доцент.

Mustaqil gazeta HURRIYAT

Сана

14 февраль — буюк саркарда, шоҳ ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллуд топган кун. Маълумки, «Бобурнома» унинг асарлари ичида алоҳида ажралиб туради. Қуйида шу асардан парча ўқийсиз.

Билмон қилур ишимнию ҳайрондурмен.
Эл борча пушаймон бўлуру тавба қилур,
Мен тавба қилибмену пушаймондурмен.

Биноийнинг зарофат қилғони хотирға келди: бир кун Алишербек қошида Биноий зарофате қилур. Алишербек тугмалик чакман кийган экандур. Дерким: "Нағз зарофате карди, чакманро медодам, вале тугмаҳо намемонд ва монеъ аст". Биноий дерким: "Тугмаҳо чи монеъ аст, бодигиҳо монеъ аст". (Вал-ухдату аларрови). Маъзур тутунг. Мунча зарофатким бўлди, Тенгри учун хотирингизга кечурманг...

Панжшанба куни, жумодиул охир ойининг ғуррасида битилди."

"...Яна Абдуллоға битилган китобатта мастур эдиким, тавба водийсида мувофақат дағдағаси кўп бўлуб эди, бу рубоий андаке мониъ бўлди:

Май таркини қилғали паришондурмен,

Ғазал

Келтурса юз балони ўшал бевафо манга,
Келсун, агар юзумни эвурсам, бало манга

Нетгаймен, ул рафиқ билаким, қилур басе —
Меҳру вафо рақибға, жавру жафо манга.

Бегона бўлса ақл мени телбадин, не тонг,
Чун бўлди ул пари сифатим ошно манга.

Оҳу ёшимдин ортадурур заъф, эй табиб,
Билдим, ярашмас эмди бу обу ҳаво манга.

Дардим кўруб муолажада зоеъ этма умр,
Ким, жонда дарди ишқдурур бедаво манга.

То ёр кимни истару кўнглина ким ёқар,
Ташвиши бежиҳатдурур, охир санга, манга.

Бобур, бўлубтурур ики кўзум йўлида тўрт,
Келса не бўлди қошима бир-бир манга, манга.

Рубоий

Келдим санга юз умид била, эй моҳ,
Лекин ёндим юзингни кўрмай, юз оҳ.
Ҳамсуҳбату ҳамроҳни нетай бу йўлда,
Дардинг манга ҳамсуҳбату ишқинг ҳамроҳ.

Шоҳбайт:

Бори элга яхшилик қилғилки, мундин яхши йўқ,
Ким деғайлар, даҳр аро қолди фалондин яхшилиғ.

Заҳириддин БОБУР

Мутолаа

Беш юз йиллик қомус

Хўш, ўтган замонларда ўзбек ўз қомусига эгамиди? Ўзимиз шошиб "Йўқ" деб юборишимиз ҳеч гап эмас. Лекин жаҳон, хусусан, ривожланган мамлакатлар олимлари ва сиёсатчилари бизга бундан беш юз йил муқаддам энциклопедия яратган халқ сифатида қарайди. Ҳавас қилади. Энг муҳими, ўша қомусимизни ўз она тилига ўгириб, қайта-қайта нашр этади.

Бу — "Бобурнома".

"Бобурнома"ни Ғарб, сирасини айтганда, юртимизни босиб олиш мақсадида инглиз (1826, 1845, 1879, 1921, 1922), немис (1828), француз (1871), рус (1880, 1857, 1904) тилларига таржима қилиб, бот-бот ўқиди.

"Бобурнома" ҳинд (1974), усмонли турк тилига (1943-46), форсийга, икки дафъа урдучага (1924, 1965) ўгирилди. 1980 йили Парижда ЮНЕСКОнинг махсус қарори билан француз тилида чоп этилди...

"Бобурнома"да 1605 нафар киши ҳақида маълумот бевосита уларнинг ҳаёти ва фаолиятига баҳо ва муносабат бўлса, 1151 та жой, 277 та қавм-қабила ва насл-насаб, 414 та ҳайвон ва ўсимликлар, 40 та китоб ва рисола номи тилга олинган, 18 та мақол, ҳикматли сўз ҳамда 94 та шеърий парча келтирилган...

Мурод ҲОШИМ

Мустақиллик меъмори

... Воқеанинг тафсилотини Мустақиллик майдонидан байрам томошасини кўриб, чиқиб келаётганимизда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Хайриддин Султонов айтиб берди.

— Сизни мукофотлаш фикри шахсан Президентнинг ўзларидан чиқди. Давлат мукофотларига тавсия этиш комиссиясининг йиғилишида сизнинг саломатлигингизни сўраб-суриштирганларидан кейин "Домлага Қаҳрамонлик унвонини берсак, нима дейсизлар?" деб сўрадилар. Биз "Қандоқ бўларкан, яқинда орден олган эдилар", дедик. "Бир гал қоидадан чекинсак, ҳеч нарса қилмас", дедилар Президент.

Бу гапни эшитиб қувончимга яна қувонч қўшилди. Бу улуғ инсоннинг саховатпешалиги, бағрикенглиги, одамларга ғамхўрлиги беқиёс эканига яна бир марта амин бўлдим...

Озод ШАРАФИДДИНОВ

«ТАФАККУР» СЎҚМОҚЛАРИ

«Тафаккур» журналининг янги сони босмадан чиқди. Муҳлислар эътиборига журнал саҳифаларидан ўрин олган мақолалардан парчалар ҳавола қиламиз.

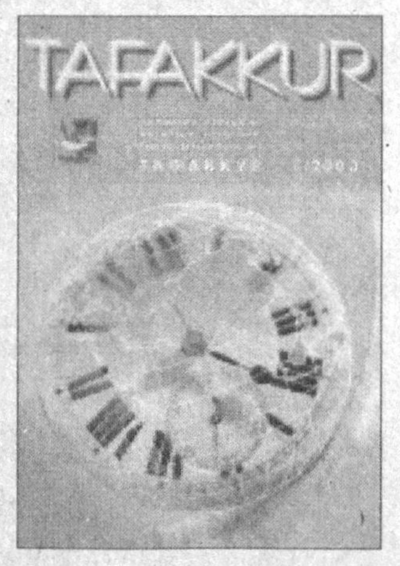

Жаҳон кенг...

Кейинги йиллар дунёда нима бўляпти ўзи? Қаёққа қараманг — уруш-тўполон, қўпорувчилик, босқину бузғунчилик! Гоҳ кетма-кет самолёт қулаган, гоҳ шаҳру кентлар ёнғин гирдобида, гоҳ беомон селу кўчки, портлов, зилзилаю бало-баттар! Булари етмагандек, одам боласи бир-бирининг қонига ташна, бир-бирининг этини еганиеган! Боз устига, номларига тил келишмайдиган ҳар хил дардлар, касалликлар... Хуллас, тинчлик йўқ, хотиржамлик йўқолган. Бу ёқда эса турли-туман башоратгўйларнинг оғзи тинмайди: охирзамон яқин, фалон куни қиёмат-қойим бўлади, дунёни ер ютади, сув босади, қуёш портлаб кетади, осмоний кучлар жунбуш уряпти, жин кўзадан чиқди, инсон Худонинг қаҳрига учради ва ҳоказо...

Эркин АЪЗАМ

Йигирманчи аср Насриддини

У яктагининг бир чўнтагидан "Казбек" папироси ва гугурт, иккинчи чўнтагидан қоғозга ўроғлиқ нос билан носқовоқ чиқириб хонтахта устига қўйди.

— Ғафур ака, биттасини қилсангиз бўлмайдими? — деди даврага қўшилганлардан бири.

Ғафур ака ўйчан, шошмасдан:

— Мени баъзан юқорига чақириб қолишади, ноқулай, - деди. — Ўзимизга ўхшаш фуқаро ичида носвой ҳам кетаверади.

Мен Ғафур аканинг ёнида ўтирардим. У менга қараб, кўзлари муғомбирона кулиб, секин:

— Сен ёш нарса, гапга аралашсанг уят бўлади. Лекин ичинг қизийди, - деди. — Зерикмаслик учун мана бу носни эзиб, носқовоққа солиб ўтир. Ичинг жуда қизиса "қисқичбақа" сўзига битта тўлиқ қофия топ. Кейин ишлатамиз...

Омон МУХТОР

Бир умрнинг заволи

Қария, худди чақмоқ ургандай, гандираклаб кетди. Ё парвардигор! Ахир, йўлак охиридаги ҳозиргина тутқичи маккорона овоз чиқарган ўша эшикдан... ахир, ўша эшикдан ўзи оиласи билан ижарага олган учта хонага кириладику! Хотини ухлаб ётибди. Демак, ҳалиги аёл, — йўқ, янглишиши мумкинмас, — хиёл олдин бегона эркакнинг хонасидан яширикча чиққан ўша аёл — қизи, ўн тўққизга тўлиб-тўлмаган қизалоғи Эрна экан-да!..

Стефан ЦВЕЙГ
(Низом КОМИЛ таржимаси)

"ТАФАККУР" табассуми Ҳазиломуз қомус
ёхуд буюклар истеҳзоси

Виждон

Аксарият кишилар иймонини иблисга сотиб, топган пулини виждонан яшашга сарфлайди.

Лоуган Пирсолл СМИТ

Донолик

Аҳмоқ ҳеч нимани кечирмайди ва эсдан чиқармайди; соддадил кечиради ва эсидан чиқаради; доно кечиради, аммо эсидан чиқармайди.

Томас ШАШ

Иқтисодиёт

Нарх-наво пойгасини тўхтатиш учун автомашина эмас, ҳайдовчи ҳибсга олиниши лозим.

Томас Вудро ВИЛЬСОН

Фикр

Фикр хавфли бўлмайди, хавф — фикрлашда.

Ханна АРЕНДТ

Аёл

Аёлларга ҳечам тоқат қилолмайман, чунки улар нима қаерда эканини билади.

Жеймс ТЭРБЕР

Ўғри

Ўғри ҳамма ҳам ўғирлайди-ку, деган ишонч билан яшайди.

Эдгар Уотсон ХОУ

Ҳолливуд

Ҳолливуд — бўса учун минг доллар, кўнгил учун эллик цент тўланадиган жой.

Мэрилин МОНРО

Баҳодир ЗОКИР таржимаси

Ҳазил

«СИГИРНИНГ ҚОМАТИ»

— Ниҳоят, маош олдик, — деди эр хотинига.
— Қани, чўзинг-чи!
— Эсим қурсин, назаримда, пивохонага кириб сарфлаб қўйганга ўхшайман.

* * *

— Икки қария турмуш қурмоқчи бўлибди. Никоҳ пайтида куёв:
— Олдиндан огоҳлантириб қўяй. Менинг ошқозоним, буйрагим, жигарим касал, хотирам панд беради...
— Э, шошманг! — деди келин унинг сўзини бўлиб. — Сизда ўзи нима йўқ!
— Нима йўқ? Ҳа-а, тишим йўқ, деб жавоб қилди бўлажак куёв.

* * *

Бола онасидан сўради:
— Ойи, дадамнинг сигирлари борми?
— Йўқ, бу гапни қаердан топдинг?
— Дадам хизматкоримизга: "Сенинг қоматинг сигиримникидан яхши!" дедилар.

* * *

Хотин кўз ёшини ғилқиллатиб эрга бақирди:
— Бас, сиз билан ортиқ яшолмайман!
— Марҳамат, онангнинг олдига туёғингни шиқиллат! — деди эр.
— Онам ўлган-ку!
— Шунинг учун айтяпманда.

* * *

— Дўхтир, хотиним ақлдан озганга ўхшайди.
— Нега бундай деб ўйлайсиз?
— Уйимизда — «дом»да қўшнининг хўкизи ўтлаб юрибди, у бўлса кўрмаганга олиб турибди.

* * *

Эрнинг туғилган куни. Қўшни хонадан хотиннинг овози янгради:
— Азизим, мен сизга ажойиб совға тайёрлаб қўйдим!
— Қани, қани, кўрсат-чи!
— Ҳозир, ҳозир, кийиб бўлай, кўрасиз...

* * *

Хотин:
— Овқат қалай, азизим?
Эр:
— Жанжал учун яна баҳона излаяпсанми?

* * *

Икки киши саломатлик ҳақида гурунглашмоқда:
— Мен бирор марта касал бўлмаганман. Зеро, доимо режимга амал қилганман: 20 ёшимдан 40 ёшимгача вақтида ётганман, вақтида турганман, вақтида овқатланганман. 7 дан 5 гача ишлаганман. Тушликдан кейин бир соат спорт билан шуғулланганман...
— Кечирасиз, — унинг сўзини бўлди суҳбатдоши. — Нима сабабдан ўтириб чиқдингиз?

* * *

— Азизам, сенга 8 мартга нима совға қилсам бўларкин?
— Вой, нима дейишга ҳам ҳайронман. Бир ўйлаб кўрайчи.
— Яхши. Ўйлаб кўришингга бир йил муҳлат бераман.

* * *

Бир ҳинду қабила бошлиғининг ҳузурига кириб дебди:
— Улуғ доҳий! Қабиламиз сен бизга берган лақабларингдан норози.
Доҳий ажабланибди ва деди:
— Мени Қудратли қоплон, қизимни Сарв дарахти, ўғлимни учқур Оҳу дейишади. Хўш, сен нега норозисан, Ачиган Помидор?

Абдуғани АБДУВАЛИЕВ таржимаси

ҲОКИМ ТЕАТРГА БОРЯПТИМИ?

(Бошланиши 1-бетда)

— Айнан шу масалаларни ҳам театрлар маъмурияти олдига кўндаланг қўйдик. Республикамиздаги мавжуд 36 театр ўртасида ижодий рақобат бўлишини, бунда энг олдинда турган жамоалар пойтахтнинг катта саҳналарига, сўнгра хориж давлатлари саҳналарига чиқишларини айтиб, жамоаларни фаолликка ундадик. Ҳақиқатан ҳам актёрларда ташаббус бўлмаса жамоалар қатордан тушиб қолаверади. Масалан, М.Горький номли рус театридаги баъзи актёрлар 100 минг сўмга яқин маош олашаётган бир пайтда вилоят актёрларининг маоши 9 мингдан ошмаяпти. Янги-янги саҳна томошалари, концерт дастурлари жамоага яхшигина даромад келтиради.

— Энди сиз юқорида таъкидлаган оқсаш сабабларининг иккинчисига тўхталсак.

— Вилоят театрларидаги оқсашнинг иккинчи сабаби — маҳаллий ҳокимликларнинг санъатга нисбатан бепарволиклари, деб ўйлаймиз. Қўқон шаҳар мусиқали драма театри актёрлари "Бугунги давр қаҳрамонлари қани?" деган саволимизга "Саҳнада ёмғир ёғиб турганда биз қандай қилиб бу ҳақда ўйлай оламиз?", дейишганида улар маълум маънода ҳақ эдилар. Ҳақиқатан ҳам, бу маскан таъмирга жуда муҳтож. Бино эски, зах, совуқ. Наҳотки, маҳаллий ҳокимият ўз ҳудудидаги катта маданият маскани аҳволидан хабарсиз бўлса. Бу ҳали ҳолва. Фарғона вилоят Давлат болалар қўғирчоқ театри жамоаси учун бинонинг ўзи йўқ. Битта "Отайўл" маркали автобус ҳам офис, ҳам исиниш учун бошпана, ҳам кийимлар сақланадиган жой вазифасини ўтайди. Жамоа саҳнани ижарага олиб, даромаднинг катта қисмини жой эгаларига тўлайди. Атиги 30 фоиз маблағ ўзларига қолади. Бу ерда 20 нафар 16дан 22 ёшгача бўлган йигит-қизлар шунчаки қўғирчоқ ўйнатишади. Улар орасида мутахассислик бўйича таълим олаётган ёшлар йўқ. Шу ўринда бадиий раҳбар ва режиссёр Ҳабибулло Азимов бино йўқ, мутахассис йўқ, деб қўл қовуштириб ўтирмаганини, бу соҳага қизиқадиган ёшларни йиғиб, имкон қадар изланаётганини эътироф этиш керак. Аммо бу ишларни «алдагани бола яхши» қабилида қилмаслик лозим. Ўтиш даврининг бошланғич даврида шундай йўл тутилса, ўзини оқлар, аммо Давлат театрида ҳаваскорлар билан узоққа бориб бўлмаслигини, фақат мутахассис кадрларга таяниб иш юритилишини ҳар қандай раҳбар яхши англайди. Режиссёрнинг елиб-югуришлари фақат бино ва офис қидириш билан чекланиб қолган. Ҳар қандай шароитда ҳам 4—5 нафар энг лаёқатли ёшни ўқишга йўллашни вилоят ҳокимлиги билан келишиш шарт эди. Мавжуд шароитдан келиб чиқиб, ижодий гуруҳимиз баъзи вилоятлардаги ҳокимликлар билан ҳар йили иккитадан талабани шартнома асосида таълим олишига ҳомийлик қилишларини келишиб олдик. Санъат, айниқса, театр равнақига бефарқ бўлмаган, уни иқтисод, қишлоқ хўжалиги соҳалари билан баб-баравар кўрувчи маҳаллий раҳбарлар ҳам йўқ эмас. Аммо театрга шахсан келиб, актёрлар билан юзма-юз мулоқот қиладиган вилоят раҳбарлари — санъат фидойиларини топиш мушкул. Баъзида вилоят раҳбарининг фақат ҳол-аҳвол сўраб келишининг ўзи ҳам жамоага катта маблағ бергандай руҳ бағишлайди. Қани эди, бундай ҳолатлар ҳокимлар учун одатга, борабора гўзал қадриятга айланса, маданиятимиз, қолаверса, миллий мафкурамиз равнақи учун амалий иш қилган бўлардилар.

Мамлакат НОРМУРОДОВА суҳбатлашди.

Ислоҳот

МАҚСАД ФАҚАТ БОЙИШ ЭМАС

Хорижий мамлакатлар тажрибаси шуни кўрсатадики, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, мамлакат ялпи ички маҳсулотида уларнинг улушини ошириш, иқтисодиётнинг барқарор ривожланиши учун жуда қўл келади. Шу билан бир қаторда кичик ва ўрта бизнес субъектлари ўзининг ихчамлиги, қулайлиги билан ажралиб туради. Агар дунёда бозор коньюктураси ҳар 9 ойда ўзгариб туриши ҳисобга олинса, кичик ва ўрта корхоналар ўз ишлаб чиқаришини қисқа муддатда ўзгартириб, бозор талабига тез мослашиши уларнинг барқарор ривожланиши учун нақадар муҳим эканлиги кўзга ташланади.

Кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришда банкларнинг ўрни беқиёс, албатта. Жумладан, Давлат тижорат Асака банкининг Навоий вилоят филиали ҳам кичик ва ўрта тадбиркорликни қўллаб-қувватлашни ўз фаолиятининг устувор йўналишларидан бири қилиб белгилаган.

Келинг, банкнинг кредит сиёсати хусусида гапиришдан аввал мазкур филиал фаолияти ҳақида бироз тўхталайлик.

Банк филиали айни кунда 499 та мижозга банк хизматлари кўрсатмоқда. Мижозлар сони 2000 йилда 280 та, 2001 йилда эса 350 та бўлганига эътибор қаратадиган бўлсак, банк сезиларли даражада тадбиркорларни ўзига жалб эта олганига гувоҳ бўламиз. Шу билан бир қаторда банк ўзининг "Автотеххизмат" ҳиссадорлик жамияти, Нурота туман Автомобил йўллар бошқармаси, "Навоийсувқурилиш" трестига қарашли "ПМК-7", "Карвон-2001" каби бир қатор йирик мижозларга эга.

Айни пайтда банк филиали молия ва банк хизматлари бозорида мижозларга юқори сифатли хизматлар кўрсатувчи илғор, универсал, жадал ривожланаётган кредит муассасаси сифатида шаклланишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Ушбу улкан мақсадларга эришиш учун банк етарлича имкониятларга эга.

Бугунги кунда банклар олдидаги муаммоли масалалардан бири — банк ғазнасига нақд пул тушумини яхшилашдир. Мазкур банкда эса бу масалани ҳал этиш мақсадида жисмоний шахсларнинг бўш пул маблағларини омонатларга жалб қилишга, нақд пул айланмасига эга бўлган мижозлар фаолияти устидан жиддий назорат ўрнатишга катта эътибор қаратиляпти.

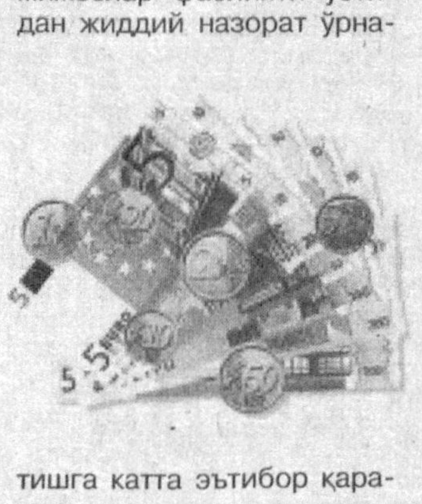

Асака банки ўзаро манфаатли ҳамкорлик тамойилларига таяниб, ўз ишини мижозлар эҳтиёжларини энг юқори даражада қондиришга йўналтирган ҳолда, улар билан ҳамкорлик қилиш сиёсатига жиддий ўзгартиришлар киритди. Бу эса, албатта, банкнинг хизматлар бозоридаги мавқеини янада мустаҳкамлашга имконият яратди. Ўтган йиллар давомида банк томонидан мижозларга хизмат кўрсатиш сифатини яхшилаш мақсадида "Банк — мижоз" тизимидан самарали фойдаланилмоқда. Бундан ташқари, банк ўз кредит сиёсатини жадал суръатда олиб бораётганини алоҳида айтиб ўтиш лозим. "Асака банк" Навоий вилоят бўлими томонидан 2002 йил давомида кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш мақсадида 288 миллион 500 минг сўм миқдорида қисқа ва ўрта муддатли кредитлар ажратилди. Кредитларнинг 224 миллион 300 минг сўми банкнинг ўз маблағлари ҳисобидан ажратилган бўлса, 31 миллион 400 минг сўмини Бизнес фонд маблағлари, 33 миллион 800 минг сўмлик қисмини эса Бандлик жамғармаси маблағлари ташкил этади. Банк кредит портфелини таҳлил қиладиган бўлсак, барча йўналишлар қамраб олинганини кўришимиз мумкин.

Агар банк фақат бойишни ўйлаб ўз маблағларини савдо-сотиққа йўналтирса, кредитнинг қайтиши жадаллашади, "югур-югур"лар камроқ бўлади, лекин бу билан узоққа бориб бўлмайди, аксинча, янги иш ўринлари яратиш имкони бўлмайди ва табиийки, ишлаб чиқариш ривожланмай қолаверади. Банклар олдидаги энг устувор вазифалардан бири эса буни ўз вақтида англаб, кредитларни мақсадли йўналтиришни ташкил этиш, ишлаб чиқаришни ривожлантиришга оз бўлса-да ҳисса қўшиб, имкон қадар кўпроқ янги иш ўринлари яратишдан иборат. Банк раҳбарияти шуни инобатга олиб, ўтган йили кичик ва ўрта бизнесга ажратилган кредитлар натижасида қўшимча 180 та янги иш ўринлари ташкил этилишида жонбозлик кўрсатди. Банк филиали баъзи банкларга қараганда кичикроқ ҳажмда фаолият юритаётган бўлса-да, раҳбариятнинг бундай амалий ишлари эътиборга лойиқ.

Шу билан бирга, банкнинг кредит активларини барқарор ва самарали ўсишини таъминлаш, Европа Тикланиш ва Тараққиёт банкининг кредит линияларини тўла ўзлаштириш ҳамда иқтисодиётнинг устувор йўналишларини молиялаш учун янги кредит линиялари очиш йўлидаги фаолиятини ўрганиб, ҳеч иккиланмай, бу банкнинг истиқболига умид қилса арзийди.

Нодиржон ЮСУПОВ,
Шаҳзод НАЗАРОВ

Voice of America

Америка овози

www voanews.com/uzbek

- *Дунё хабарлари*
- *Америка ҳаётидан лавҳалар*
- *Қўшма Штатлар сиёсати, иқтисоди, маданияти ва маърифатининг турли қирраларини акс эттирган маълумотлар*
- *Америка ва дунё жамоатчилигини боғловчи қадриятлар*
- *АҚШ ва Марказий Осиё муносабатлари*
- *Вашингтон-Тошкент алоқалари*
- *Демократия ва инсон ҳуқуқлари борасидаги жараёнлар*
- *Терроризмга қарши кураш босқичлари*
- *Дунёдаги долзарб воқеаларга Вашингтондан назар*

Буларнинг ҳаммаси "Америка овози" радиосининг ўзбек тилида ҳавога узатиладиган дастурларида

Эшиттиришларимиз ҳар куни алоҳида-алоҳида дастурлар ҳолида Тошкент вақти билан 17.30-18.00 ва 20.00-20.30 оралиғида эфирга узатилади.

«Америка овози»

радиосини қисқа тўлқин — УКВ
17.30-18.00 да 15470, 17555, 17730 kHzда 19 ва 16 метрларда;
20.00-20.30 да 7295, 9745, 15255 kHzда 41, 31 ва 19,
шунингдек, Душанбе атрофида ўрта тўлқин 1143 килогерцда
ва Ўш минтақасида FM 103,2 метрларда тинглаш мумкин.

VOA

МУРОЖААТ УЧУН
VOA UZBEK SERVICE Independence Avenue SW, Room # 2141, Washington, DC 20237, USA
Tel: (202)6197566, (202)6190368, fax: (202)2603498, (202)6190368
uzbek@voanews.com

Ўзингни англаб ет!

Mustaqil gazeta HURRIYAT

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир: **Амирқул КАРИМОВ**

Таҳрир ҳайъати: Турсунали АКБАРОВ, Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Наим КАРИМОВ, Ҳаким САТТОРОВ (масъул котиб), Исмат ХУДОЁРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот ва ахборот агентлигида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Телефон: 144-25-06, 41-52-72, 41-49-91.

Индекс:
Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Отабек ОРТИҚОВ
Мусаҳҳиҳ: Муҳиддин АБДУРАСУЛОВ

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 166
Адади: 3781

Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

«Hurriyat» kompyuter markazida Jamshed TOG'AEV tomonidan sahifalandi.